

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Příčiny úspěchu Liberálně-demokratické strany
v Británii ve volbách v roce 2010**

Eva Lososová

Plzeň 2014

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia
Studijní obor Mezinárodní vztahy – britská a americká studia

Bakalářská práce
Příčiny úspěchu Liberálně-demokratické strany
v Británii ve volbách v roce 2010
Eva Lososová

Vedoucí práce:

PhDr. Pavel Hlaváček, Ph.D

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2014

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2014

.....

Poděkování:

Ráda bych touto cestou poděkovala PhDr. Pavlu Hlaváčkovi Ph.D za jeho čas, odborné připomínky a cenné rady při psaní mé bakalářské práce. Dále děkuji své rodině a svému partnerovi za podporu během studia na vysoké škole.

Obsah

1	ÚVOD	1
2	POLITICKÝ SYSTÉM VE VELKÉ BRITÁNII	4
	2.1 Úvod do problematiky	4
	2.2 Konzervativní strana	5
	2.3 Labouristická strana	7
3	HISTORIE LIBERÁLNĚ-DEMOKRATICKÉ STRANY	10
	3.1 Významné mezníky do 20. století	10
	3.2 Úpadek strany	11
	3.3 Pokus o nový začátek.....	12
	3.4 Možná spolupráce s labouristy.....	14
	3.5 Stav strany v období 2006 - 2010.....	15
4	VÝSLEDKY VOLEB	17
	4.1 Vyhodnocení výsledků voleb	17
	4.2 Volební účast.....	20
5	PŘÍČINY ÚSPĚCHU.....	21
	5.1 Vnitřní aspekty	21
	5.1.1 Volební program	21
	5.1.2 Předvolební kampaň.....	26
	5.1.3 Role leadera strany.....	30

5.2 Vnější příčiny	35
5.2.1 Vliv Konzervativní strany a Labouristů na úspěch Liberálních demokratů	35
5.2.2 Průzkumy veřejného mínění	39
5.2.3 Média	39
6 OČEKÁVÁNÍ VS. REALITA	42
6.1 Utvoření koalice	44
7 ZÁVĚR	47
8 SEZNAM LITERATURY	49
9 RESUMÉ	54
10 PŘÍLOHY	56
10.1 Grafy	56
10.2 Obrázky.....	58

1 ÚVOD

V roce 2010 se ve Velké Británii uskutečnily volby do parlamentu. Veřejnost se shoduje, že podobně napínavý průběh voleb dlouho nepamatuje. Předvolební kampaně stran, diskuse leaderů, nálada v zemi a celkový výsledek voleb probíhal zcela jinak než v předchozích letech. Tyto a další události vyústily ve výsledek voleb, který nikdo nečekal. Žádná ze stran nezískala potřebnou většinu hlasů, aby mohla sestavit většinovou vládu.

Tato práce se zabývá Liberálně-demokratickou stranou, která má v britském stranickém systému vybudovanou dlouholetou tradici. Jak bylo uvedeno výše, tyto volby byly pro Británii nestandardní tím, že výsledek narušil zavedenou tradici bipartismu – tedy zvyku, že se u moci střídají dvě politické strany. Tento výsledek tak donutil strany k povolebnímu jednání o sestavení koalice, což ve většinových volebních systémech není standardní postup. Byla to právě Liberálně-demokratická strana, která získala ve volbách v roce 2010 od voličů dostatek hlasů na to, aby žádná ze dvou velkých britských stran nebyla schopna většinově vyhrát. Tato situace se ve Velké Británii neodehrála již od roku 1974. Cílem práce je určit příčiny úspěchu Liberálně-demokratické strany, které vedly k situaci, kdy žádná ze stran nebyla schopna získat většinu mandátů. Práce je koncipována jako jednopřípadová studie.

Bakalářská práce je systematicky rozdělena do několika kapitol. V první části jsou čtenáři seznámeni se stranickým systémem Velké Británie. Dále se první kapitola věnuje tomu, o jaké volby šlo a jaké strany v nich hrály hlavní roli. V práci je zhodnocen jejich stranický vývoj v předchozích letech a nástin politických programů obou stran.

Další kapitola je samostatně vyčleněna Liberálně-demokratické straně, která většinou získá jen několik málo mandátů. Původní Liberální strana, ze které se v průběhu let vygenerovala Liberálně-demokratická strana má za sebou zajímavý vývoj, který vedl až do události v roce 2010. Je tedy

opodstatněné zde popsat její historii a poté zaznamenat shodu se situací v roce 2010, či vysvětlit, jaké změny musela strana prodělat, aby u voličů uspěla. Zaměřím se tedy na vývoj strany od jejího vzniku až do předešlých let a na současný profil Liberálně-demokratické strany.

Na tuto kapitolu plynule naváže již samotné konání voleb z května roku 2010. Nejprve je vyhodnocen celkový výsledek voleb – kolik hlasů získaly politické strany, kdo se stal vítězem a kdo poraženým. Poté je rozebrána volební účast s ohledem na demografickou účast obyvatel. Tento aspekt je pak využit při rozebrání volebního programu strany.

V páté části se práce zabývá již samotným výzkumem toho, jak mohla, právě v těchto volbách a nad očekávání všech, uspět Liberálně-demokratická strana. Nejprve jsou zkoumány vnitřní aspekty úspěchu. To znamená, jakými změnami musela strana projít, aby oslovila více voličů než v předchozích volbách. V práci je analyzován volební program, předvolební kampaň a role leadera.

Nejsou zde zkoumány pouze aspekty dané strany, práce se zaměří i na vnější příčiny úspěchu. Zda za úspěchem strany stojí některé chybné kroky ostatních dvou velkých stran, které mohly mít dopad na voliče, aby nakonec upřednostnili Liberálně-demokratickou stranu. Tyto kroky jsou rozebrány s ohledem na společensko-politickou situaci té doby. Dále je analyzováno, jak se průzkumy veřejného mínění odrazily na rozhodnutí voličů a také roli médií, které v posledních letech mají na voliče obrovský vliv. Dalším aspektem, který je potřeba brát v potaz je celková popularizace posledních voleb. Důkazem je vyšší volební účast.

V předposlední kapitole se rozebírá bezprostřední povolební situace liberálních demokratů. Jak strana nakonec dopadla oproti svému očekávání a predikcím různých průzkumů před volbami. Dále je zde zmíněno povolební jednání a následné utvoření koalice. Tento krok byl pro Liberálně-demokratickou stranu po volbách klíčový. Totiž, aby se dostala k většinové vládě, musela s konzervativní stranou uzavřít koaliční

smlouvu, která proběhla na základě vzájemných ústupků a kompromisů obou stran.

V samotném závěru jsou uvedeny výsledky bakalářské práce a jsou určeny konkrétní příčiny úspěchu Liberálně-demokratické strany a její případné vyhlídky na volby v roce 2015. Tedy, zda se jednalo o jednorázový úspěch strany, či jestli se tento trend ukáže i v příštích volbách. Čtenáři se dozví, jestli se jedná o celkovou proměnu stranického systému Velké Británie a i společensko-politického naladění v zemi, nebo se situace vrátí zpět k normálu, kdy třetí strany ve většinových systémech nezískají tak významné postavení jako strana získala při posledních volbách.

V bakalářské práci je pracováno jak s monografiemi, tak s internetovými zdroji a programem Liberálně demokratické strany. Především jsou použity zdroje z prostředí Velké Británie, ale některé publikace jsou i v českém jazyce. Zahrnuty jsou zde také oficiální průzkumy veřejného mínění.

2 POLITICKÝ SYSTÉM VE VELKÉ BRITÁNII

2.1 Úvod do problematiky

Velká Británie je konstituční monarchie v čele s britskou královnou, která má ale v dnešní době pouze reprezentativní funkci. Faktickou moc má dvoukomorový parlament, který se skládá z dolní sněmovny a Sněmovny lordů. V dolní sněmovně probíhá důležité rozhodování a Horní komora začíná mít též spíše funkci pouze po formální stránce a od 20. století má omezenou rozhodovací moc.

Jedním z typických rysů britského politického systému Velké Británie je volební systém prosté většiny, který má ve Velké Británii zabudovanou dlouholetou tradici. Je to nejjednodušší typ volebního systému, kdy je stát rozdělen do jednomandátových obvodů. Po volebním aktu tudíž nedochází k žádnému přepočítávání hlasů, ale vítězná straně stačí dosáhnout relativní většiny. Premiérem se stává předseda vítězné strany. Díky Duvergerovým zákonům víme, že ve volebních systémech prosté většiny jsou dvě hlavní politické strany, které alternují u moci. Samozřejmě, že se zde objevují i malé strany, ale volební systém prosté většiny tyto malé politické strany znevýhodňuje, proto většinou nezískají potřebný počet hlasů, aby se dostaly do parlamentu (Cabada 2007: 241-242).

Od posledních voleb v roce 2005 se do zájmu voličů dostala právě Liberálně-demokratická strana, která v posledních volbách ovlivnila povolební vyjednávání. V britském stranickém systému figurují i malé politické strany (př.: Skotská národní strana, Welšští nacionalisté, Irští nacionalisté, Zelení,...), ale jedná se buď o regionální strany, či strany s monotematickým zaměřením, které mají šanci obstát v několika málo regionech, dokonce i při konkurenci dvou velkých stran. Nemohou však očekávat úspěch na celonárodní úrovni (Klíma 1998: 206-213).

Poslední volby do dolní komory britského parlamentu se konaly v květnu 2010. Zdálo se, že předvolební kampaň probíhala v podobném duchu jako v minulých volbách. Jedinou výraznější výjimkou byla rychle rostoucí obliba Liberálně-demokratické strany. Volby dopadly tak, že žádná z britských stran nezískala celkovou většinu hlasů. Takové výsledky se v Británii nerodí často, poslední srovnatelná situace nastala pouze v roce 1974 (Cracknell 2010: 5).

Politická situace, ve které vítězná strana není schopná sama o sobě vytvořit většinovou vládu, se ve Velké Británii nazývá „hung parliament“. V praxi to znamená, že žádná ze stran nebude schopna prosazovat zákony bez podpory členů jiných stran. Jediným východiskem je utvoření koalice s jinou stranou, či se strana bude muset pustit do zdlouhavého jednání se stranou s protichůdnými návrhy. To znamená, že nevytvoří koalici a vytvoří se tak menšinová vláda ¹.

V posledních bezmála 100 letech se na britských ostrovech střídají u moci dvě politické strany. Jsou jimi Konzervativní strana (Conservative party) a Labouristická strana (Labour party). Obě strany můžeme v současné době považovat za tzv. catch-all party. To znamená, že se již strany nevymezují na konkrétní skupinu obyvatel, ale opustily svá ideologická zaměření a posunuly se do středu ideologického spektra. To vše za účelem, aby tak mohly zaujmout co největší masu obyvatel (Cabada, Kubát 2007: 221).

2.2 Konzervativní strana

Nejstarší stranou je Konzervativní strana, která vznikla již v 17. století, jejíž stoupenci byli původně označováni jako Toryové. Konzervativci od svého založení podporují monarchii a tradiční hodnoty. Posledních několik desítek let Konzervativní strana propaguje růst soukromého vlastnictví a rozvoj podnikání. Dříve měli svoji voličskou

¹ http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/election_2010/8427233.stm, 5. 2. 2014.

základnu hlavně ve vyšších třídách, dnes hledají voliče ve všech sociálních vrstvách².

V roce 2010 nalezneme v programu strany kladení důraz na snižování státního dluhu, snižování daní z příjmů, vytváření nových pracovních míst s větší efektivitou, snižování nárůstu přistěhovalectví a zlepšování podmínek ve školství. Konzervativci před volbami v roce 2010 slibovali nastartování ekonomiky. Jako nástroj k tomuto cíli navrhli radikální řešení v podobě zmrazení platů ve veřejném sektoru na jeden rok, omezení daňových úlev a také debatovali o posunutí odchodu do důchodu od 66 let.

Dále se budou zabývat rostoucími výdaji na zdravotnictví, které se rok od roku zvyšují. Chtějí na internetu zpřístupnit určitá data, která napomohou pacientům s výběrem nemocnice. A dále tento systém umožní všem lidem získat podrobné informace o státním zdravotnictví. Ve školství se chtějí konzervativci inspirovat švédským školským systémem. Zde to funguje tak, že stát umožňuje soukromým společnostem zakládat školy, které získají od státu licence na provoz škol. Také chtějí v tomto sektoru povolit všem školám provádět mezinárodní zkoušky, umožnit rodičům ochránit školy před uzavřením a zlepšit podmínky půjček pro studenty na vysokých školách.

V domácí bezpečnostní politice se chtějí konzervativci zaměřit na boj proti kriminalitě mladistvých a zpřísnit zákony na prodej alkoholu a omamných látek této věkové skupině a napomoci jim při odvykání. Dále chtějí vytvořit limity pro přistěhovalce. Zahraniční studenty podpoří ve studiu na území Velké Británie, ale po dokončení univerzit se budou muset vrátit zpátky do svých domovských zemí. Pro lidi bez práce chce Konzervativní strana zavést jednotný pracovní program a tím snížit výdaje

² http://www.bbc.co.uk/czech/specials/1857_elections_parti/index.shtml#top, 5. 2. 2014.

na sociální dávky. Z ušetřených peněz poté podpoří kvalifikační kurzy pro nezaměstnané³.

Co se týče vztahu Velké Británie a Evropské unie, tak v tomto bodě jsou konzervativci mnohem otevřenější, než byli v předchozích volbách, avšak na rovinu říkají, že za jejich vlády nikdy nepřijmou Euro jako národní měnu. S EU chtějí spolupracovat hlavně na podpoře celosvětového hospodářského růstu a ochraně životního prostředí. Konzervativci se naopak odmítají účastnit zřízení jednotného státního zastupitelstva za EU jako celek a budou se snažit o zmírnění zásahů EU do národní politiky VB.

Konzervativní strana se také zaměřuje na téma Velké Británie s okolním světem. Uvědomují si, že účast ve válce v Afghánistánu je pro národní ekonomiku VB jistou zátěží, proto budou apelovat i na ostatní členy NATO, aby do této akce investovali podobné prostředky jako VB. Dále by chtěli podporovat systém Trident na provoz jaderných zbraní. Konzervativní strana vidí velkou příležitost ve spolupráci s Indií a Čínou a členství v EU by rádi nabídli například Turecku (Conservative manifesto 2010: 105-114).

2.3 Labouristická strana

Současným rivalem Konzervativní strany je Labouristická strana. Ta vzniká na začátku 20. století díky nárůstu pracující třídy. Labouristická strana nahradila Liberální stranu, která vznikla v podobně časovém horizontu jako Konzervativní strana. Labouristé začali zaznamenávat úspěch zejména po druhé světové válce. Strana nejprve začala jako levicová a snažila se změnit konzervativní hodnoty Velké Británie. Těchto změn chtěli dosáhnout prostřednictvím založení sociálního státu a znárodněním klíčových odvětví průmyslu. Zde ale narazili a až do 90. let víceméně hledali svou konečnou podobu. To se podařilo až s příchodem

³ http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/election_2010/8617433.stm, 27. 3. 2014

Tonyho Blaira, který posunul stranu více do středu a s dalšími změnami v britské politice zajistil straně úspěch na několik let dopředu ⁴.

Při volbách v roce 2010 se Labouristická strana zaměřila na změny v následujících oblastech. V ekonomice chtěli snížit státní schodek o polovinu prostřednictvím spravedlivých daní a růstu ekonomiky do roku 2014. Dále chtějí podpořit ekonomiku prostřednictvím nových technologií a modernizací infrastruktury. Zaměří se na podporu průmyslu tím, že vytvoří jeden milion nových pracovních míst. Co se zdravotnictví týče, tak se labouristé domnívají, že právě v této oblasti mají největší šanci zaujmout voliče. Chtějí totiž prosadit právně vymáhané záruky pro pacienty, preventivní a pravidelné prohlídky pro pacienty nad 40. let a rozšíření diagnostických testů.

V oblasti školství a výchovy by labouristé rádi aplikovali evropský model mateřské dovolené, kde stát hradí až čtyřletou mateřskou dovolenou. Poté chtějí zvýšit úroveň základních škol a zaručit vzdělávání až do 18 let každému mladistvému. Ve své migrační politice mají v úmyslu zpřísnit podmínky nekvalifikované migrace ze zemí mimo EU a dále chtějí pro migranty, ucházející se o práci ve veřejném sektoru, zavést testy z anglického jazyka ⁵.

Labouristická strana chce ve vztahu k Evropské unii pokračovat v dosavadních činnostech. Argumentuje tím, že pokud je silná EU jako celek, pak může z toho britská ekonomika profitovat. Labouristé budou na EU tlačit jak na reformu rozpočtu celé unie, tak aby podporovala malé a střední firmy, které jsou klíčovými prvky státních ekonomik. Uvědomují si, že nálada občanů se vůči EU zhoršila, strana proto narovinu říká, že se veřejnost nemusí bát nějakých zvláštních zásahů ze strany EU do sociální politiky VB. Co se zavedení Eura týče, zde jsou labouristi opatrní... Říkají, že Euro zavedou pouze se souhlasem občanů. Jak

⁴ http://www.bbc.co.uk/czech/specials/1857_elections_parti/page2.shtml, 5. 2. 2014.

⁵ <http://www.telegraph.co.uk/news/election-2010/7164930/labour-manifesto.html>.

konzervativci, tak i oni podporují vstup Turecka do EU, které by se mohlo stát mostem mezi dvěma regiony.

V celosvětových otázkách chtějí labouristé podporovat mezinárodní mír, zejména chtějí podpořit stabilizaci situace na Blízkém východě. Důležité je pro ně podpora symbiózy mezi Palestinou a Izraelem a zklidnění situace v Íránu. Samozřejmostí je pak participace VB v mírových misích na Africkém kontinentu a podpora miléniových cílů (Labour party 2010: 69-75).

3 HISTORIE LIBERÁLNĚ-DEMOKRATICKÉ STRANY

3.1 Významné mezníky do 20. století

K pochopení chování strany ve volbách v roce 2010 je potřeba znát její vývoj a historii. V následující kapitole se budu tedy zabývat tím, co má společného dnešní Liberálně-demokratická strana s původní liberální stranou a sociálně demokratickou stranou (dále jen SDP). Budu zde hlavně sledovat důležité reformy a vítězství ve volbách Liberální strany, které by měly podobnost s Liberálně-demokratickou stranou a se situací ve volbách v roce 2010.

V 18. století se Whigové (původní název pro stoupence odlišných myšlenek od Toryů) soustřeďují na soudobě populární témata a vkládají je do svého volebního programu – navrhovali náboženskou toleranci, volební reformu na rozšíření občanů, kteří mohou volit, rozdělení parlamentních křesel a změny v poměrech obyvatelstva po průmyslové revoluci. V roce 1832 za vlády Whigů přichází Lord Grey s Great reform act, který mimo jiné rozšířil voličskou základnu, a zavedl proces rozhodování i mimo parlament. V tomto období se také začínají strany profilovat do podoby, jak je známe dnes, liberálové vznikají 6. června 1859 a jejich volební program se na několik období dopředu zaměřil na snižování výdajů, zavedení principu volného obchodu a všeobecnou prosperitu.

Na konci 19. století můžeme pozorovat silnou roli předsedy liberálů a to Williama E. Gladstona, který se proslavil změnou daně ze zboží a cel na daň z příjmu – v té době to byla zcela revoluční myšlenka. Dalšími jeho počiny byly například: odpovědnost za vládní výdaje, zrušení irské církve, povinná školní docházka a tajné hlasování. Gladstone ve funkci končí 1874 a od tohoto roku můžeme pozorovat i mírný útlum strany. Za návrat liberálů po roce 1900 může několik faktorů: 1) odchod Salisburyho z politické scény, který byl významným leaderem konzervativců, 2) zavedení ochranných tarifů, které se týkaly kolonií, 3) posledním

významným bodem byla dohoda s nově vzniklou Labour party, která zajistila, že voliči byli naladěni na anti-konzervativní vlnu. V období před první světovou válkou se dva liberální předsedové vlád (H. Cambell-Bannermann a H. H. Asquith) pustili do největších reforem 20. století, když se snažili o založení moderního sociálního státu – byly zavedeny důchody, národní pojištění či úřady práce ⁶.

V roce 1910 byly vypsané mimořádné volby, ve kterých ani liberálové ani konzervativci nezískali většinu. Liberály tenkrát podpořily jak Labouristická strana, tak i Irská nacionalistická strana. V následujících letech se liberálové stále snažili o další a další reformy, například chtěli změnit systém práva veta ve Sněmovně lordů. Liberálové začali ztrácet přízeň whigů a chamberlainovců – tito lidé viděli rozpor liberální strany v její původní ideologii, která se rozcházela se současným kolektivistickým či sociálním liberalismem (Wasson 2010: 231-233).

Následující roky ovládla politické dění ve Velké Británii první světová válka, která měla pro Liberální stranu fatální následky. Liberální strana podporovala vstup VB do války, když se však nedostavovalo kýžené vítězství, začali liberálové ztrácet na popularitě. Na popud konzervativců nahradil Lloyd George již zmiňovaného H. H. Asquita. Bohužel ani tato výměna britskou vládu neuspokojila. Dalším negativním faktorem bylo, že se labouristé rozhodli kandidovat sami za sebe, nikoliv jako spojenci liberálů. Celá 20. léta byla ve znamení politické neshody a volební nestability.

3.2 Úpadek strany

Volby v roce 1922 dopadly tak, jak dopadnout musely. Labouristé posbírali hlasy voličů, kteří nedokázali liberální straně odpustit její neúspěchy v předchozích letech. V roce 1924 definitivně skončila tehdejší vláda a liberálové byli odsunuti na okraj britské politiky. Ve 30. letech

⁶ http://www.liberalhistory.org.uk/item_single.php?item_id=4&item=history, 31. 1. 2014.

20. století prožívala Liberální strana velkou krizi. Členové liberálů stranu opouštěli, či začali vymýšlet odnože Liberální strany a po neúspěchu se opět vraceli zpátky do strany, nebo přešli ke dvěma velkým stranám. I v následujících volbách ve 40. letech bohužel Labouristická strana opět Liberální stranu převálcovala. Vedení strany se rozpadlo a reprezentace strany ve městech dočista zmizela. Do 50. let strana bojovala doslova o přežití. Strana měla rozepře jak v ideologických, tak i v programových záležitostech. Liberálové nebyli daleko od úplného rozpadu.

Až v roce 1957 dochází v Liberální straně k jakémusi obnovení strany. Předseda strany C. Davies byl nahrazen J. Grimondem, který měl ambice na to, dovést stranu opět do hlavního dění. V televizních debatách dokázal zaujmout lid a nebál se riskovat – například veřejně podporoval vstup VB do společného trhu či byl proti britské akci v Suez a proti vývoji jaderných zbraní. Lidé ho začali podporovat a strana se začala opět rozrůstat. Bohužel ani takto razantní leader nedokázal vrátit liberály zpátky mezi dvě hlavní strany, i když pár míst navíc získali a Grimond ze strany odchází v roce 1967.

3.3 Pokus o nový začátek

Po tomto volebním debaklu se strana rozhodla věnovat se více komunální politice. Nebyla to inovativní politika, byla založena na podpoře konkrétních skupin lidí a jejich cílů. Nyní se strana zaměřila více na lokální problémy v různých částech země, než na celkové národní problémy. Tato strategie jim vyšla. I když je možné, že za takovým úspěchem mohla být tehdejší nepopularita politiky konzervativců na celostátní úrovni.

Ve volbách v roce 1974 se stalo něco neočekávaného. Veřejnost byla toho názoru, že liberálové by byly dobrou alternativou mezi levicově a pravicově zaměřenou stranou. Volby dopadly tak, že šest milionů obyvatel volilo právě Liberální stranu a došlo tak k vychýlení standardního výsledku voleb, kdy ani jedna ze dvou velkých stran nedosáhla většiny. I

když liberálové nakonec získali 14 křesel (Pro liberály to byl největší úspěch od druhé světové války, ačkoli strana očekávala, že získají mnohem víc.), konzervativci nutně potřebovali získat podporu liberálů, aby porazili labouristy. Bohužel se předsedové konzervativců a liberálů nemohli dohodnout, a tak liberálové překvapivě podpořili vládu labouristů. O dva roky později J. Thorpe stranu opouští a nahrazuje ho D. Steel, který se k předsedání dostal díky nově zavedenému hlasování ve straně. Poté bylo mnoho členů Liberální strany nespokojeno s tím, že jim labouristé odmítli pomoci s návrhem volební reformy. A tak se tato křehká koalice rozpadá ⁷.

Další zajímavou událostí bylo založení Sociálně demokratické strany (SDP) v roce 1981, která vznikla odloučením několika členů Labouristické strany a pravice (ve složení: R. Jenkins, , D. Owen, S. Williams a B. Rodgers), navíc přilákala úplně nové členy, kteří nefigurovali v žádných velkých stranách. Sdíleli jak pravicové hodnoty - byrokratický kolektivismus, tak i levicové hodnoty především kontinentální evropský sociální demokratismus, který je spojován s tržně-sociálním hospodářstvím. Dále chtěli změnit konstituční formu Velké Británie a podporovali vznik parlamentů ve Skotsku a Walesu. Můžeme tedy považovat tuto stranu za další středovou stranu (Rovná 2004: 173).

Strana SDP zjistila, že mají s liberály mnoho společného, a tak vytvořili alianci, ve které šli společně do voleb v roce 1983. I když hned po založení předešla tato aliance v úspěšnosti ve veřejném mínění Konzervativní a Labouristickou stranu, tak v následujících volbách skončila tato aliance na třetím místě, pro alianci (potažmo pro liberály) to byl největší zisk po druhé světové válce (Roberts, Hogwood 2003: 34-35).

V dalších volbách v roce 1987 však procenta hlasů klesla a David Steel poprvé navrhuje sloučení dvou stran do jedné strany z důvodu sjednocení předešlých podobných názorů. Tento návrh se ale nelíbil

⁷ http://www.liberalhistory.org.uk/item_single.php?item_id=4&item=history, 31. 1. 2014.

předsedovi SDP D. Owenovi. Další dva roky jsou ve znamení vyjednávání mezi oběma stranami. Owenovi se nelíbil Steelův návrh názvu strany, který zněl Sociální a liberálně-demokratická strana. Dále se Owen obával vybudovaného jména a historie, kterou za sebou liberální strana má. A v neposlední řadě byl rozdílný názor obou leaderů stran na umístění amerických zbraní v rámci britského jaderného programu. Situace eskaluje v roce 1988, kdy se tato křehká aliance rozpadá (Garner, Kelly 1998: 172-174).

Na konci roku 1988 se stav strany zklidnil a Liberální strana se dohodla s několika členy SDP (které již nevedl D. Owen) a vzniká strana Sociální a liberální demokraté. Leaderem byl zvolen P. Ashdown, ale strana se dlouho nemohla dohodnout na zkratce strany a nakonec v roce 1989 vzniká tak finální název „Liberálně-demokratická strana“ a pod tímto názvem známe stranu prakticky dodnes. Ovšem od roku 1990 začala strana postupně dohánět obě velké strany v doplňovacích volbách a v roce 1992 byl P. Ashdown označen za nejpopulárnějšího leadera – za tento úspěch mohly Ashdownovy sliby, jak zvýší daň z příjmu, či investuje velké prostředky do vzdělávání. Výsledkem bylo, že se strana opět dokázala ustálit na třetím místě v britské politice.

3.4 Možná spolupráce s labouristy

Po pěti letech neúspěšné vlády konzervativců se na britské politické scéně objevilo místo pro novou vévodící stranu. V roce 1995 se ve volbách liberální demokraté umístili na druhém místě a v mnoha městských oblastech se stali hlavní opozicí labouristům. Ve volbách v roce 1997 labouristé v čele s T. Blairem a liberální demokraté taktizovali, aby porazili konzervativce. To se jim nakonec povedlo a Liberálně-demokratická strana získává 46 křesel, což je nejvíce od 30. let. V roce 1999 Ashdown odchází z funkce předsedy strany liberálních demokratů. Po roce 2001 byly zveřejněny Ashdownovy deníky, ve kterých psal, že chtěl ukončit post liberálních demokratů jakožto třetí strany mezi

dvěma velikány, a proto byl ochoten spolupracovat s labouristy s cílem porazit konzervativce.

Jako Ashdownův následovník byl zvolen předseda Liberálních demokratů Ch. Kennedy. Oproti svému předchůdci byl proti nějaké výrazné spolupráci mezi labouristy a liberálními demokraty. Teroristický útok 11. září v roce 2001 otrásl celým světem a vyvolal následnou invazi USA do Iráku, kterou vláda labouristů podpořila. Liberální demokraté byly jednou ze tří stran, která s touto pomocí USA nesouhlasila. Další výhrady měla strana proti tehdejšímu daňovému systému a nesouhlasila s labouristickým vedením politik v oblasti školství a životního prostředí. Tehdejší společenská nálada v zemi liberálním demokratům velmi pomáhala, neboť popularita Tonyho Blaira začala po roce 2001 značně klesat a konzervativci se stále nemohli dohodnout na finální podobě strany. Ve volbách v roce 2005 liberální demokraté opět předčili svoje předcházející výsledky – skončili s 62 mandáty. Strana měla velkou podporu oproti minulým létům ze strany mladých lidí a muslimských obyvatel⁸.

3.5 Stav strany v období 2006 - 2010

V roce 2006 byl novým předsedou strany zvolen Menzies Campbell (zvítězil nad svým soupeřem Chrisem Huhnem). M. Campbell se zdál jako vhodný kandidát na to, aby sjednotil a vedl Liberálně-demokratickou stranu. Podpořilo ho i mnoho významných straníků jako Nick Clegg, David Laws a i ministr financí Vincent Cable. Další otázkou v tomto období bylo, kam se vlastně strana řadí na pravolevém spektru.

Kolem 90. let měla strana spíše levicové názory a byla zde i určitá podobnost s novou podobou strany labouristů, která si říkala New labour. M. Campbell tuto tendenci však ve své manifestové knize „Orange book“ utnul a svými názory přešel na pravou stranu. Tehdejší priority strany byly

⁸ http://www.liberalhistory.org.uk/item_single.php?item_id=4&item=history, 31. 1. 2014.

spravedlivější daňový systém, zajištění financování veřejných služeb, decentralizace moci, obnovení občanských svobod, ochrana životního prostředí a nesouhlas s invazí do Iráku (Denham, Dorey 2006: 34-40).

Nedlouho na to však na podzim roku 2007 podává M. Campbell rezignaci. Tu zdůvodnil tak, že očekával důraznější funkční změny strany a dále nebyl spokojený s vedením strany. Zde se dokonce vyjádřil, že pokud liberální demokraté nepodniknou okamžité změny, v příštích volbách se strana určitě hluboce propadne za dvě velké strany ⁹. Na konci roku 2007 se novým předsedou strany stává charismatický a poměrně mladý Nick Clegg. Ve svém úvodním projevu uvedl, že má ambice udělat velké vnitřní změny přímo ve straně liberálních demokratů a přilákat nové voliče do voleb v roce 2010, kteří nejsou spokojeni ani s jednou ze dvou velkých stran ¹⁰.

Z předchozích částí tedy můžeme říct, že současní liberální demokraté podporují spravedlivější daně; změnu volebního systému VB, který by umožnil Liberálně-demokratické straně se konečně dostat do popředí; posílit ekonomiku VB; dále se chtějí zaměřit na bankovní reformu; docílit toho, aby se lidé ve VB chovali ekologičtěji a v neposlední řadě chtějí zajistit lepší podmínky pro žáky ve školách. Liberální demokraté jsou pro to, aby i nadále VB zůstala v EU, i když v některých krocích s Evropskou unií nesouhlasí (Liberal democrats 2010: 7, 66). Podrobnějšímu výčtu programu liberálních demokratů se budu věnovat v následující části.

⁹ http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/7045833.stm, 15.2. 2014.

¹⁰ http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/7148367.stm. 17. 2. 2014.

4 VÝSLEDKY VOLEB

4.1 Vyhodnocení výsledků voleb

Dne 6. května se ve Velké Británii uskutečnily parlamentní volby. Očekávání byla veliká, protože vývoj před volbami (obzvláště v posledním měsíci předvolební kampaně) byl opravdu divoký. Jaká byla hlavní témata, kterým musely strany věnovat pozornost? Hlavním tématem, kterému se všechny tři strany věnovaly, byla pošramocená ekonomika po světové krizi a návrhy na to, jak ji zlepšit. I když ve svých programech nabídly řešení ekonomického problému, tak tyto škrty jsou v objemu ¼ celkového schodku, což nestačí na to, aby se Velká Británie v následujících letech z finanční krize dostala.

Dalším velkým tématem, které trápí britskou společnost již několik let, je fenomén přistěhovalectví. Britové si stěžují na nedostatečné právní systémy, které by umožnily tento problém jednou provždy vyřešit. Dále Velkou Británii sužuje rozpolcená společnost, kdy se zvyšuje rozvodovost a fenomén svobodných matek a přibývá lidí bez práce. Co se týče jednotlivých politik britského systému, tak velkým problémem, který trápí občany je současně nastavený systém zdravotnictví a školství. V mezinárodních otázkách se řešila hlavně nespokojenost Britů z tlaku, který vyvíjí EU na Velkou Británii. Dále pak války v Afghánistánu a Iráku. A nezapomínejme ani na globální změnu klimatu ¹¹.

Výsledky dopadly následovně: největší podíl hlasů získala Konzervativní strana, celkem 36%, může se zdát, že strana díky tomuto výsledku vyhrála volby, ale po přepočtu na mandáty zjistíme, že nezískala potřebnou většinu hlasů. Labouristická strana se umístila na druhém místě s 29%, i když strana ztratila po třinácti letech svou vedoucí pozici, tak tímto výsledkem nebyla tolik zarmoucena, protože předvolební průzkumy naznačovaly, že se strana propadne hlouběji, než byl konečný

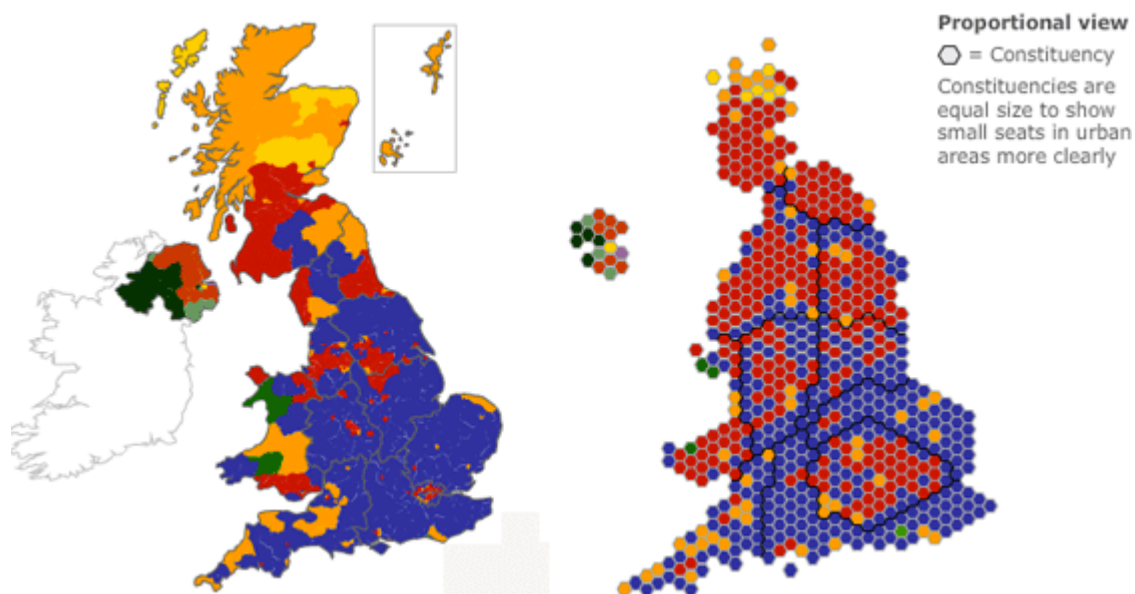
¹¹ <http://respekt.ihned.cz/c1-43043550-unavene-ostrovy>, 27. 3. 2014.

výsledek. Na třetím místě skončila Liberálně-demokratická strana, která získala 23% hlasů. Oproti volbám v roce 2005 si liberální demokraté polepšili o 1 % hlasů a za normálních okolností by to byl pro třetí stranu enormní úspěch, ovšem strana měla před volbami ambice dosáhnout mnohem výš. Strany, které se umístily na 4. až 9. místě, získaly kolem 1% hlasů. Jedná se o strany buďto regionálního charakteru (Scottish national ve Skotsku, Sinn fein, Democratic unionist party a SDLP v Irsku, Plaid Cymru ve Walesu), či o stranu, která se zaměřuje na jedno konkrétní téma (Zelení).

Při přepočtu na mandáty zjistíme výjimečnost těchto voleb a to, že žádná ze stran nezískala potřebnou většinu křesel. V současném systému Velké Británie je 650 mandátů, pro získání většiny a tedy vítězství jedné strany je potřeba obsadit, alespoň 326 volebních obvodů danou stranou. I když se může zdát, že konzervativci vyhráli, není to tak zcela pravda. Po přepočtení získali 306 míst, což je o 100 mandátů víc než ve volbách v roce 2005. Labouristi obsadili 258 mandátů, ti si naopak pohoršili a ztratili 94 míst. Liberální demokraté, ač si polepšili o 1% hlasů, tak v některých obvodech získali 8 mandátů, ale v jiných jich zase 13 ztratili. To znamená, že při konečném přerozdělení na mandáty si o 5 míst oproti roku 2005 pohoršili ¹².

¹² <http://www.ukpolitical.info/2010.htm>. 25. 3. 2014 .

Obrázek č. 1:

Zdroj: GIS data

Nyní si rozebereme rozdělení hlasů na výše zobrazeném obrázku dle území Velké Británie. Z levého vyobrazení zjistíme, že konzervativci bodovali především v Anglii, kde můžeme vidět modrou převahu. V Londýně se umístili druzí a ve zbytku regionů zvítězili po většinu na druhém místě. Labouristé zvítězili v Londýně, ve Skotsku a Walesu. Liberální demokraté posbírali zbytek obvodů. Žlutou barvu můžeme spatřit, na jihozápadě Anglie, v Londýně si pro sebe získali sedm obvodů. Liberálně-demokratická strana si svou přízeň získala na severu a dvou jižních obvodech ve Skotsku a ve Walesu bodovala ve dvou obvodech. Na pravém obrázku jsou pak nakreslené obvody dle aktuálního počtu obyvatel, a tedy na něm můžeme lépe vidět to, že labouristi nedopadli úplně nejhůře ¹³.

¹³ <http://news.bbc.co.uk/2/shared/election2010/results/>, 25. 3. 2014.

4.2 Volební účast

Stejně jako výsledkem voleb, byla veřejnost překvapena i volební účastí, která byla 65,1%. Můžeme pozorovat postupně zvyšující se účast voličů ve volbách. Pokud se totiž podíváme na volební účast od roku 1918, kdy byla účast velice nízká (padla pod hranici 60%) a naopak nejvyšší účast byla po druhé světové válce (přes 80%), zjistíme, že od roku 1945 měla tendenci klesat. Po roce 1988 jsme byli svědky enormně klesající volební účasti, největší propad proběhl v roce 2001, kdy byla situace stejná jako v roce 1918 a tedy padla pod hranici 60%. Od tohoto roku se postupně začala zvyšovat a v roce 2010 dosáhla již zmiňovaných 65,1%.

Další otázkou je, jak se projevuje volební účast s ohledem na věk, pohlaví a sociální postavení obyvatel? Co se týče věku, tak dlouhodobě je nejvyšší volební účast lidí ve věku 55 let a více. Nejméně chodí k volebním urnám mladí lidé od 18 do 24 let. Ostatní věkové skupiny se pohybují mezi těmito dvěma hranicemi. Od roku 2001 můžeme pozorovat extrémně klesající voličskou základnu mezi mladými občany. To je pro politické strany a i pro stát jako takový velká hrozba, protože když se nenaučí volit v mládí, tak s přibývajícím věkem se to naučí jen stěží. Strany se proto v těchto volbách zaměřily na témata, která by mohla mladé lidi zajímat, a tato strategie jim vyšla – přišlo o 10% více mladých lidí ve věku od 18 do 24 let než ve volbách v roce 2005. Od 25 do 54 let byl nárůst ve volební účasti okolo 8%.

Pokud se podíváme na rozdělení voličů dle pohlaví, tak mužů volilo o celé 2% více než žen. Ve Velké Británii se dále bere v potaz rozdělení obyvatel do tříd – od tzv. vyšší třídy, přes střední až po pracující třídu. Zde byl největší nárůst hlasů díky zvýšené volební účasti vyšší a střední třídy. Pracující třída přišla k volbám v květnu 2010 v podobném počtu jako v roce 2005 (Baston 2010: 8-10).

5 PŘÍČINY ÚSPĚCHU

5.1 Vnitřní aspekty

5.1.1 Volební program

Volební program Liberálních demokratů je shrnut v publikaci Liberal democrats Manifesto 2010. Tato publikace má téměř 100 stránek a je psaná poutavou formou v pěkné grafické úpravě. Nejprve je program členěn do čtyř oddílů, přičemž každý oddíl je dále rozebrán v sedmi podkapitolách. V úvodu se můžeme dočíst o celkovém zhodnocení politické, sociální a ekonomické situace Británie na konci první dekády 21. století. Pro liberální demokraty je příznačné velmi kritické hodnocení stavu britské ekonomiky. Autoři programu zdůrazňují, že jejich řešení vždy respektují „férový přístup“; slovo „fair“ ostatně nacházíme v každém klíčovém bodu programu (viz obrázek č. 1.).

Co se týče bodu „fair taxes“ – tedy spravedlivé daně – tak zde navrhuje lepší přerozdělování financí a dodávají, že je v celku jasné, že nemohou zaručit rovnost příjmů. Slibují však, že mají v plánu udělat nejradikálnější daňové reformy za posledních několik let. V bodě „fair chances“ se věnují školství a jak zlepšit jeho situaci. Navrhují snížit počet dětí ve třídách, zkvalitnit výuku a tím se zvýší příležitost pro každého studenta. V bodu s názvem „fair future“ můžeme vidět nápad liberálních demokratů sloučení prosperující ekonomiky a životního prostředí do jedné fungující kategorie. A v posledním bodě „fair deal“ tedy v překladu spravedlivý obchod či dohoda – zde se Liberální demokraté budou snažit bojovat s korupcí a vymění poslance, kteří nejednají čestně. Také chtějí oživit hodnoty demokracie, které v posledních letech upadají (Liberal democrats 2010: 6-11).

Další část, která zaujímá většinu Manifesta, rozvíjí již zmíněné čtyři body a doplňuje je o další témata, které řeší většina lidí ve Velké Británii a

u kterých by ráda uvítala změnu oproti současnému stavu. Volební program Liberálních demokratů bude rozebrán bod po bodu a mnou analyzován s pomocí zdrojů, které se zaměřují na důležité otázky programu.

V prvním bodě s názvem Your money, strana oslovuje všechny generace VB a upozorňuje, že problém finančního sektoru se dotýká všech občanů. Napadají konzervativce a labouristy, že je to z části jejich vina, že se finanční systém dostal do stavu, kdy bohatí občané získávají víc peněz na daňových úlevách a chudí platí vyšší podíl ze svých příjmů. V tomto bodě se nabízí myšlenka, že se Liberální demokraté pouštějí na tenký led, kdy slibují nejradikálnější reformu ve finančním systému a daní z politických příjmů. Jistě tato vize zaujme hodně potenciálních voličů, ale bude velmi obtížné to zrealizovat. Opět zde můžeme vidět snahu liberálních demokratů o propojení fungující ekonomiky s ochranou životního prostředí, kdy by pozměnili daňový systém letecké dopravy. A v neposlední řadě chtějí reformovat veřejný systém, kde se trochu shodují s ostatními stranami.

S prvním tématem souvisí i druhé Your job, kde liberální demokraté slibují vytvoření nových pracovních míst (i zde si myslím, že můžeme vidět podobnost s konzervativci a labouristy). Rozdíl od ostatních stran je ten, že díky novému finančnímu systému liberální demokraté podpoří soukromé společnosti v oblasti železniční dopravy a podniky podporující ekologicky udržitelnou ekonomikou. Co se týče řešení finanční krize z let 2008 až 2009, která stále trvá, tak zde se rozhodli si „došlápnout“ na nezodpovědné bankovní půjčky hlavně od velkých bank a podpořit v činnosti regionální banky. Velmi se mi líbí podpora konkrétních korporací na území VB (jako například pokus o obnovu banky Northern rock, Royal mail apod.), kde pracuje mnoho Britů (Liberal democrats: 2010, 20-30)¹⁴.

¹⁴ http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/election_2010/8619630.stm, 2. 3. 2014.

V tématu Your life se liberální demokraté snaží oslovit britské rodiny a mladé lidi, kdy nabízejí zlepšení úrovně školství tím, že vynaloží více prostředků pro zkvalitnění škol a s tím související lepší začátek do života. Tento bod programu považují za jeden z klíčových, protože tato témata při rozhodování voličů hrají významnou roli. Jako velký poutač, oproti ostatním stranám, vidím jejich návrh na zrušení školného na univerzitách a reformu národních zkoušek GCSE (Liberal democrats: 2010, 32-39) ¹⁵.

Oproti předchozím volebním obdobím se strana v tomto bodě pustila do opravdu inovativních myšlenek. Ostatní dvě velké strany ve svých programech navrhuje různé změny ve školství, ale Liberálně-demokratická strana je jedinou stranou, která prosazuje úplné zrušení poplatků na univerzitách. Mnoho zlých jazyků však napadá stranu, jak to chce udělat v době, kdy je stát stále zadlužený po finanční krizi z roku 2008. I na toto jsou liberální demokraté připraveni – změna placení školného se bude rušit postupně, tak aby nezatížila ekonomiku. Tento bod programu je přitažlivý jak pro mladé lidi, tak i pro rodiny. Oba tyto sociální fragmenty řeší otázku své budoucnosti, která se často neslučuje s poměrně vysokými poplatky na vysokých školách.

Liberální demokraté plánují i další změny (řešení multikulturních problémů ve školách, dealerství drog u mladistvých na půdě škol atd.), kde se zaměřují na rodiny a mladé lidi. Tato strategie jim vyšla, protože to byla právě zmiňovaná cílová skupina, která v některých případech změnila své voličské preference ¹⁶.

Další částí Your life se liberální demokraté zabývají Národním zdravotnickým systémem (dále jen NHS). V této oblasti chtějí snížit výdaje na byrokracii a správu a naopak zvýšit náklady do konkrétní zdravotní péče a témata, která jsou v současné době aktuální – léčba rakoviny, péče o duševní zdraví a v neposlední řadě i porodnické služby. Za velmi zajímavý krok vidím jejich nápad, kdy by snížili počet ministrů

¹⁵ <http://sciencecampaign.org.uk/?p=1062>, 2. 3. 2014.

z ministerstva zdravotnictví – myslím, že tento bod mohl zaujmout velkou část voličů, protože nálada ve společnosti nepodporuje zrovna to, aby peníze z daní občanů šly velkou částí na platy ministrů¹⁷.

Poslední tématem, kterému se v této kapitole Liberální demokraté věnují je kulturní podoba VB, kdy říkají, že budou podporovat volný vstup do muzeí a dalších turistických center. Různými granty či půjčkami budou podporovat jednotlivé workshopy a zajistí bezproblémové financování na vývoj BBC, tak i na lokální média.

Na Your life plynule navazuje programová část Your family. V tomto bodě jsou liberální demokraté velmi populističtí, kdy píšou, jak budou podporovat tradiční podoby rodiny a zejména pak rodiny s nízkými a středními příjmy. Za velmi liberální přístup považují otevřenou podporu účasti otců na mateřské dovolené, ale oproti labouristům chtějí hradit mateřskou dovolenou pouze po dobu 18 měsíců. Dále liberální demokraté chtějí vynaložit finanční prostředky pro důchodovou reformu, kde bude dobře postaráno o lidi odcházející do důchodu a i o jejich pečovatele. Na závěr tohoto bodu nabízejí zkvalitnění veřejných služeb – jako letectví či vlakovou dopravu (Liberal democrats: 2010, 40 – 50)¹⁸.

V pátém bodu programu s názvem Your World se liberální demokraté zaměřují na vztah Velké Británie s EU a celým světem. Ve vztahu s EU chce Liberálně-demokratická strana pokračovat v reformě zemědělství a vytvářet nová pracovní místa pro britské občany na území členských států. S pomocí EU chtějí zavést přísnější regulace finančních služeb a bankovníctví na mezinárodní úrovni. Na rozdíl od ostatních dvou velkých stran nevidí přijetí Eura jako hrozbu, ale dodávají, že na přijetí společné měny není Velká Británie ještě připravena a řadí tak tento krok do svých dlouhodobých plánů. Jako svojí prioritu liberální demokraté

¹⁶ <http://www.theguardian.com/commentisfree/2010/may/01/liberaldemocrats-general-election-2010>, 25. 3. 2014.

¹⁷ <http://www.telegraph.co.uk/news/election-2010/7165001/liberal-democrat-manifesto.html>, 2. 3. 2014.

¹⁸ <http://www.theguardian.com/politics/2010/apr/14/liberal-democrat-manifesto-at-a-glance>, 2. 3. 2014.

dávají důraz na jaderné globální odzbrojení. Dalším bodem je pak globální změna klimatu, kdy chtějí občanům VB nabídnout příspěvky na zateplování domů, pasivní způsob bydlení. Dále chtějí vynaložit finanční prostředky (Některé i z fondů EU, které podporují alternativní zdroje energie.)na to, aby VB mohla čerpat energii z moře a větru a další inovace.

Současný trend v moderních demokraciích je vyspělý průmysl, který bere ohled i na životní prostředí. Možná tyto dvě proměnné zní pro některé lidi neslučitelně, ale většina moderně žijících lidí přemýšlí, jak zachovat současný chod státu v určité symbióze s přírodou. A jsou to právě liberální demokraté, kteří nabízejí řešení otázek v oblasti ekologie a změny oproti předchozí vládě labouristů¹⁹.

Co se týče názoru liberálních demokratů na VB v porovnání s ostatními státy, tak zde chtějí, aby VB stále držela krok se členy G8, aby VB a ostatní státy pokračovaly ve snižování emisí uhlíku a podporovaly země rozvojového světa. Jak už jsem zmínila výše, liberální demokraté vidí velkou výzvu v nákupu nových zbraní, aby byla Velká Británie připravena v případě nouze bojovat a ubránit svá území. Jako ostatní strany i Liberálně-demokratická strana zmiňuje boj s terorismem a odmítají vysílat další ozbrojené jednotky do Íránu. Co se týče vztahu VB a EU v roce 2010 bylo naladění obyvatel na Evropskou unii pozitivnější než je tomu dnes, proto Liberální demokraté v té době sázeli na spolupráci s EU (Liberal democrats: 56-68)²⁰.

V předposledním bodu programu Your community se věnují civilním a společenským tématům jako zajištění bezpečnosti obyvatelstva – tedy i zlepšování stavu infrastruktury, snižování kriminality, kladení většího důrazu na trend ekologických výzev, podporu domácích produktů atd. Velkou výzvou tohoto bodu programu je názor Liberálních demokratů

¹⁹http://ldmembers.libdems.org.uk/liberaldemocrats/system/files/u1/Pocket_Guide_April_2010__A4_.pdf, 25. 3. 2014.

²⁰ <http://www.telegraph.co.uk/news/election-2010/7165001/liberal-democrat-manifesto.html>, 3. 2. 2014.

na imigraci. Chtějí zlepšit současný stav pravidel pro přistěhovalce – zlepšit celní (a vstupní) kontroly, zavést regionální úřady pro imigranty, aby všichni byli řádně zaevidováni a zabezpečeni a přenechat některé pravomoci rozhodování na regionální úrovni (Liberal democrats:2010, 70-85)²¹.

V posledním bodu programu s názvem Your say hovoří Liberální demokraté o politických tématech, především jejich dlouholeté snaze změnit volební systém, který by zvýhodňoval i malé politické strany. Za další radikální krok můžeme považovat snížení věkové hranice aktivního volebního práva na 16 let a také uzákonit psanou ústavu. Liberální demokraté také podporují současný trend decentralizace Velké Británie. Ve směru liberalismu si dávají také za cíl změnit kamerový systém VB, se kterým je mnoho obyvatel nespokojeno, a požadují novelizaci zákona o sledování lidí. S tím souvisí i jejich závěrečný bod o svobodě slova a projevu (Liberal democrats: 2010, 86-95).

5.1.2 Předvolební kampaň

Za úspěchem liberálních demokratů z vnitřních aspektů strany stojí kromě volebního programu i předvolební kampaň. Do volební kampaně můžeme zahrnout spolupráci s reklamními agenturami, předvolební debaty a komunikaci s voliči. A v neposlední řadě nemůžeme opomenout nová média při propagaci politických stran na sociálních sítích a dalších populárních stránkách. Součástí volební kampaně bývá i tzv. negativní kampaň, kdy se strana snaží neformální formou (vtipné komentáře, karikatury politiků, přetváření volebních hesel stran atd.) upozornit na chyby jiných stran.

Již od konce 90. let 20. století neplatí, že předvolební kampaň je starostí strany a jejích sympatizantů. Dnes jsou to hlavně různé reklamní agentury, které pomáhají stranám s vytvářením kampaně. Jeden

²¹ http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/election_2010/8619630.stm, 3. 2. 2014.

z hlavních bodů kampaně byl výše rozebraný politický program stran. Velký rozdíl oproti kampani před volbami v roce 2005 můžeme uvést celkovou modernizaci a personifikaci strany (Boyer, 2010/2011). Níže se dostaneme k detailnějšímu rozboru.

Nedlouho po zvolení Nicka Clegga předsedou liberálně demokratické strany, Clegg prohlásil, že je připravený v dalších volbách dosáhnout takového volebního výsledku, který vyústí v tzv. „hung parliament“ – aby žádná ze stran nezískala relativní většinu hlasů. Toto rozhodnutí ho přivedlo do složité situace, protože si uvědomil, že britská společnost není připravena na to, aby se díky jeho rozmaru změnil volební systém Velké Británie. Celou situaci následně zahrál do autu v prohlášení, že je zcela na občanech, zda oni svou volbou docílí stavu, kdy ani jedna ze stran nezíská většinu hlasů. Tomuto faktu přizpůsobili liberální demokraté svou předvolební kampaň. Volně řečeno, že to nebudou liberální demokraté, kteří změní volební systém, který by nahrával i třetím stranám, ale budou to voliči, kteří svoji volbou nejenom v těchto volbách podpoří tuto změnu (Allen – Bartle 2011: 79).

Důležitou figurou celé předvolební kampaně je pak samotný předseda strany – v případě liberálních demokratů to je Nick Clegg. Ve VB to platí obzvláště, protože leader vítězné strany se automaticky stává premiérem. Může za to i zvyšující se tendence personalizace voleb, kdy se v předvolebním období pozornost lidí a médií zaměřuje větší mírou právě na osobu reprezentující strany. Velkou novinkou ve volbách v roce 2010 byly předvolební debaty, kdy se sešli všichni tři předsedové stran v jednom vysílacím čase. (Boyer, 2010/2011). (Viz graf č. 1, kde můžeme vidět, jak ovlivňovala role leadera předvolební kampaň strany, který dokazuje, že Liberální demokraté odvedli nejlepší práci.)

Ve volebních kampaních se začalo postupně odstupovat od klasických kroků kampaně – tedy billboardů, letáků atd. Strany investovaly více prostředků do tzv. online kampaně – podpora emailů či vyhledávacích portálů. Mít profil na facebookové či twitterové stránce a

videa na stránce youtube.com je pro dnešní moderní stranu skoro povinností. Získávat zpětnou vazbu od voličů v co možná nejkratší době je cílem každé strany, což sociální sítě umožňují. I když je třeba brát zřetel, že na sociálních sítích jsou především mladí lidé a lidé produktivního věku. Na voliče v důchodovém věku bylo potřeba se zaměřit klasickým způsobem.

V reklamách liberálních demokratů jsme mohli vidět pozitivní komentáře, kde se v krátkých heslech soustřeďují na změnu současných problémů. Strana se vyhnula tomu, že by některé z důležitých předvolebních témat komentovala negativně. I když měla strana pouze tři specialisty na nové komunikační kanály v médiích, tento fakt předvolební kampani vůbec nevadil. Liberální demokraté vsadili na levné rozesílání emailů a finanční prostředky efektivněji využili na vytvoření nového softwaru (Libdig) pro sdílení příspěvků a událostí. Další výhodou oproti druhým stranám bylo získávání voličů prostřednictvím telefonátů.

Pokud vezmeme v potaz nárůst oblíbenosti sociálních sítí, tak zde měl opět největší úspěch samotný leader strany Nick Clegg, který měl na Facebooku více fanoušků, než Labouristická strana²². Počet fanoušků jak na Facebooku a Twitteru se okamžitě zvýšil po první debatě. Oblíbené „hashtags“ tedy křížky (#) s heslem „I agree with Nick“ (Souhlasím s Nickem.) rázem ovládl celou zemi. Za tento fakt může nejspíše to, že mladí lidé jsou ke změně otevřenější než starší generace. Povolební výzkum MORI pak ukázal, že to byli právě mladí, které Liberálně-demokratická strana zaujala, a proto jí upřednostnili před dvěma velkými stranami. Dále liberální demokraté rozjeli na sociálních sítích kampaň, kde si lidé místo svých profilových fotek dávali obrázky a hesla strany, nebo si své fotky barvili do žluté barvy, jakožto výraz sympatií s danou stranou (Viz obrázek č. 1.). Počet fanoušků na facebookové stránce Liberálních demokratů se před samými volbami téměř zdvojnásobil (Newman 2010: 27-28).

²² <http://www.theguardian.com/politics/2010/apr/11/new-media-election-campaign>, 13. 3. 2014.

Liberální demokraté použili jako další nástroj své internetové kampaně internetový kanál Youtube, prostřednictvím kterého sdíleli videa podporující jejich program. Použili vtipné a chytlavé spoty, na které se během krátké doby podívalo mnoho lidí. Jedno z nejsledovanějších videí Liberálních demokratů bylo, kde Nick Clegg předkládá voličům nesplněné sliby Konzervativců a Labouristů v předchozích volbách, a sám nabízí alternativní řešení²³. Velký úspěch mělo také video s Vincem Cablem, který ironizuje chování G. Browna. Ten dle Cabla jedná, jako kdyby se Stalin změnil na Mr. Beana.

I když je negativní kampaň vnímána značně nepopulárně, přeci jen se do ní Liberální demokraté pustili. Na billboardech a v reklamách bylo možno vidět, jak liberální demokraté napadají konzervativce a labouristy za 65 let neúspěšné vlády a nabádali voliče, že je konečně čas na změnu. Také se nebáli použít moderní spojování jmen, takže si voliči mohli přečíst nechvalné komentáře k jménům Labervatives a Gorvid Cameron. Touto kampaní liberální demokraté chtěli voličům říci, aby zapřemýšleli nad změnou svých preferencí, protože současný politický systém je plný korupce a i když obě velké strany mají rozdílené programy, tak společně mohou za nynější „špinavou politiku“²⁴ (viz obrázek č. 2).

Za velké plus straně můžeme považovat její výdaje na kampaň. Z výsledků je jasné, že strana utratila nejméně ze všech velkých stran. Liberální demokraté za svoji kampaň utratili 4 325 mil. liber, což je sice o 463 mil. liber víc než v roce 2005, ale rozhodně to straně dopomohlo k jejímu úspěchu, když peníze utratili za modernizaci strany a prostředky k propagaci. Konzervativní a Labouristická strana vedou v nejméně vynaložených finančních prostředcích na kampaň, ovšem oběma stranám se své náklady podařilo oproti roku 2005 snížit (The electoral Commission 2011: 8-11).

²³ <https://www.youtube.com/watch?v=jTLR8R9JXz4>, 13. 3. 2014.

5.1.3 Role leadera strany

Za jednu z hlavních příčin úspěchu Liberálně-demokratické strany ve volbách 2010 můžeme označit roli a chování leadera strany. Odborníci se již několik desetiletí přou, jak předseda strany ovlivňuje finální výsledek strany ve volbách. Je to právě on, kdo formuluje program strany na veřejnosti. A i když šla strana do voleb s novým programem, s novou strategickou kampaní, největší kus práce odvedl právě předseda strany Nick Clegg. S ním se voliči mohli setkat ve volebním programu, v předvolebních debatách a na mítincích v jednotlivých městech Velké Británie. Nemůžeme opomenout jeho propagaci prostřednictvím internetu, kde měl samostatnou záložku na oficiálních stránkách Liberálních demokratů. Dále s voliči komunikoval prostřednictvím vlastního facebooku a twitteru, kde sděloval nejdůležitější momenty kampaně a reagoval na příspěvky od fanoušků strany.

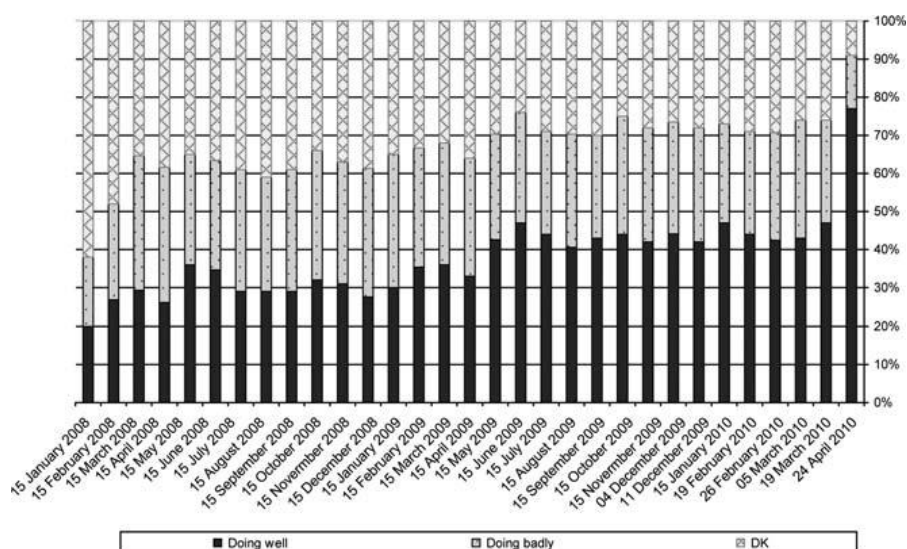
Nick Clegg měl ze všech tří předsedů nejtěžší pozici, protože představitel konzervativců D. Cameron byl leaderem strany již od roku 2005. Vůdce Labouristické strany G. Brown byl navíc premiérem od roku 2007. Nick Clegg byl tedy v pozici, kdy měl dovést stranu ve volbách k jistému vítězství, ale okolnosti byly proti němu. Leaderi soudobých stran musí plnit tyto požadavky, protože jsou to hlavně jejich tváře, které voliče zajímají:

1. Schopnost prodat své charisma.
2. Schopnost prokázat empatii a vcítit se do průměrně inteligentního občana.
3. Schopnost srozumitelné komunikace.
4. Schopnost prokázat politickou znalost.

²⁴ <http://www.theguardian.com/media/2010/mar/30/lib-dems-lab-servatives-guerilla-advertising>, 10. 3. 2014.

Nick Clegg oproti svému předchůdci všechny tyto body splňoval. Co nejspíš voliče zaujalo, byly Cleggovy rétorické schopnosti v televizních debatách a neokoukanost oproti svým rivalům (Boyer 2010/2011). Ale v takové oblibě nebyl ihned po zvolení do funkce předsedy strany. Podle průzkumů ho lidé nepovažovali za vhodného kandidáta ani na předsedu strany, natož pak do funkce premiéra, to se však rapidně změnilo s první kandidátskou debatou 15. dubna 2010. Na následujícím grafu můžeme vidět, jak se vyvíjela popularita Nicka Clegga od jeho zvolení předsedou strany:

Graf č. 1:

Zdroj: YouGov: ukpollingreport.co.uk.

15. ledna 2008 si pouze 20% respondentů myslelo, že si vede dobře ve své funkci. Naopak 60% nebylo Cleggovou činností spokojena. Jeho popularita se v průběhu let začala mírně zvyšovat, ale vždy se pohybovala kolem 40%. Naprosto klíčový moment přišel až s první debatou předsedů třech klíčových stran, kdy Cleggova oblíbenost vzrostla na 80%. Bezprostředně po 24. dubnu 2010, kdy proběhla první diskuse předsedů třech klíčových stran, některé britské noviny označovaly Nicka Clegga nejpopulárnějším politikem od dob Winstona Churchilla. (Cutts, Fieldhouse, Andrew 2010: 690-692). (viz graf č. 2, který označuje, koho by voliči volili v průběhu volebního období).

Jak jsem zmínila výše, první debata se konala ke konci dubna tedy skoro 20 dní od začátku volební kampaně. Celkově se konaly tři debaty vysílané několika britskými televizemi. Každá debata se věnovala tématům, která diváky u televizních obrazovek zajímala. Veřejnost očekávala, že první debatu vyhraje předseda konzervativců David Cameron. Ovšem výsledek debaty přinesl nečekaný zvrat, kdy Nick Clegg ukázal profesionální a neokoukaný projev. Předběhl tak své rivaly a překvapil všechny, kteří očekávali, že tam bude jen do počtu. Druhý den se Cleggův úspěch dostal do zpráv, novin a sociálních sítí a ve Velké Británii vypukla tzv. Cleggmania.

Nick Clegg se ve svém výstupu vracel k původně liberálním myšlenkám. Věděl, s čím jsou voliči nespokojeni a co by chtěli změnit. Mohli jsme slyšet o férovějším přístupu a alternativní cestě Liberálně-demokratické strany, na nichž byl postaven celý program strany. Kus práce odvedl i jeden z Cleggových nejdůvěryhodnějších poradců John Sharkey, který věděl, na jaká slova budou diváci u televizních obrazovek pozitivně reagovat ²⁵.

Pár dnů po televizní debatě bylo několik respondentů osloveno, aby uvedli, co stojí za nečekaným úspěchem Nicka Clegga. V odpovědích se dotazovaní shodli na tom, že Nick Clegg odpovídal chytře a věcně na položené otázky a oproti svým soupeřům nepoužíval otřepané fráze a zbytečně milá slova. Okamžitě se zdál být vhodnou alternativou pro ty voliče, kteří byli již unaveni dvěma velkými stranami. Tímto faktem si byli jak konzervativci, tak labouristé vědomi a byli nuceni narychlo změnit svou předvolební strategii (Carvalho – Winters 2014: 2-5).

Na druhou debatu se D. Cameron i G. Brown lépe připravili a síly všech třech leaderů se začali vyrovnávat. Cleggovu popularitu podporoval fakt, že tuto debatu provázela výzkum, kdy nerozhodnutí voliči byli rozděleni do tří skupin a pomocí telefonu určovali věrohodnost odpovědí. Okamžitý úspěch Clegg zaznamenal, když otevřeně vystoupil proti invazi

do Iráku, postavil se čelem ke státnímu dluhu a „hung parliament“ viděl jako vhodnou alternativu těchto voleb²⁶.

Hlavní téma poslední (v pořadí již třetí) televizní debaty kandidátů byla ekonomická situace VB a s tím související otázka, jak by se leaderi stran vyrovnali s obrovským státním dluhem. G. Brown zvolil novou taktiku, kdy se snažil útočit na citlivá místa svých protivníků. Na D. Camerona vyrukoval s tím, že vláda konzervativců by díky svým plánovaným škrtnům narušila současný stav ekonomiky VB, který se labouristům podařilo oživit. Na N. Clegga atakoval G. Brown s argumentem, že jejich strana není připravena ujmout se vlády, ale ani jeden z předsedů se nenechal vykolejit a dále lobovali za svoje strany. Tímto se G. Brown propadl v oblíbenosti televizních diváků na třetí místo.

Bohužel pro Nicka Clegga ho předehnal D. Cameron, který se po třetí debatě umístil dle výzkumu veřejného mínění na prvním místě a svou oblibu si udržel až do samotných voleb. Tento fakt můžeme odůvodnit tím, že D. Cameron přišel s novými názory na řešení pokládáných otázek. Jedním z nejostřejších momentů této debaty se stala chvíle, kdy D. Cameron obvinil předsedu Liberálních demokratů z jeho nápadu zavést systém, ve kterém by 60 000 nelegálních přistěhovalců mohlo beztrestně zůstat ve VB. Faktem je, že téma imigrace je ve Velké Británii citlivým předmětem a občané slyší na efektivní opatření. Nick Clegg opět apeloval na voliče, aby pokračovali v novém trendu podporovat právě jeho stranu a že Liberální demokraté jsou konečně tou správnou změnou^{27 28}.

Když opustíme téma předvolebních debat, které se staly pro tyto volby opravdu klíčovou záležitostí, nesmíme opomenout ani další role leadera strany. Voliči měli příležitost se s předsedou Liberálních demokratů setkat v Liverpoolu, Glasgow, Londýně a dalších městech.

²⁵ <http://www.libdemvoice.org/first-election-debate-winners-and-losers-18939.html>, 18. 3. 2014.

²⁶ http://www.ipsos-mori.com/Assets/Docs/News/The_Second_Leaders_Debate.PDF, 15. 3. 2014.

²⁷ <http://www.csmonitor.com/World/Asia-Pacific/2010/0430/In-final-UK-election-debate-candidates-dodge-No.-1-issue-the-deficit>, 18. 3. 2014.

²⁸ <http://www.theguardian.com/politics/2010/apr/30/leaders-debate-david-cameron-wins-third-leg>, 18. 3. 2014.

Nick Clegg měl možnost přímo promlouvat ke svým voličům, opět říkal, že zvyk rozhodovat se mezi dvěma velkými stranami již neplatí. On i jeho kolegové byli svědkem toho, jak podpora Liberálně demokratické strany od začátku kampaně vzrostla. Děkoval dobrovolníkům, kteří mu pomáhali s propagací strany. Bylo mu jasné, že mnoho voličů se o své preferenci rozhoduje několik dnů i hodin před samotnou volbou, proto zdůrazňoval, že právě volby v roce 2010 jsou tím správným časem pro změnu, a ať se voliči nebojí toho, že by jejich hlas propadl a stal se tak zbytečným. Nabádal tedy voliče, aby jeho stranu podporovali až do poslední minuty voleb²⁹.

V neposlední řadě stojí za to zmínit propagaci leadera ve volebním programu (Manifestu) strany. Nabádá zde voliče, aby změnili 65letou éru červeno-modré vlády. Opět zde užívá termíny typu: myslete na budoucnost svých dětí, uděláme razantní změny v daňovém systému a současném systému bankovníctví, rodinám se středními a nízkými příjmy stát vrátí na 700 liber atd. Toto jsou hesla, na které nespokojení občané slyší (Liberal democrats 2010: 3-4).

²⁹ <http://www.libdemvoice.org/nick-cleggs-personal-message-to-lib-dems-we-are-rewriting-the-election-script-19306.html>, 18. 3. 2014.

5.2 Vnější příčiny

5.2.1 Vliv Konzervativní strany a Labouristů na úspěch Liberálních demokratů

Do vnějších příčin je nutné bezpochyby zařadit situaci dvou velkých stran – konzervativců a labouristů. Pokud opustíme to, že konzervativci a labouristi stojí na „jiné straně barikády“ zjistíme několik společných znaků. Jak už jsem zmínila výše – hlavními znaky obou stran jsou tyto: jsou to „catch all party“, střídají se u moci více než 60 let a obyvatelé Velké Británie začínali pociťovat nutnost změny. Za tímto podnětem může být i fakt, že v roce 2008 přišla ekonomická krize. Mnoho lidí přišlo o práci a byli nespokojení. Domnívám se, že mnoho občanů za tuto situaci vinilo vládu, která se nedokázala s nenadálou situací efektivně vypořádat. Na to navazuje další problém, a to, že ve společnostech západních zemí se začíná šířit myšlenka, jak je možné, že vláda nemá peníze na zajištění sociálních věcí a přitom politici pobírají vysoké platy.

Toto mají strany společné, pokud se podíváme pouze na Konzervativní stranu, zjistíme, že se najde pouze málo negativních bodů, které by přispěly k úspěchu Liberálně-demokratické strany. Konzervativní strana volby vyhrála, sice ne většinově, ale vyhrála. Je proto komplikované najít chyby v chování strany před volbami, které mohli voliče odradit od volby dát konzervativcům svůj hlas. Ale je pravdou, že od zvolení Davida Camerona do role předsedy konzervativců, strana jako taková opustila některé konzervativní hodnoty a přijala nové, aby získala i nové voliče a zastavila tak vládu labouristů. To mohlo stále voliče zpočátku odradit, načež si ale museli uvědomit, že alternativu této strany v britském stranickém systému nenajdou.

Další otázkou je rozpolcenost národa ohledně vazeb Velké Británie a Evropské Unie. Poslední vláda konzervativců se nesla ve znamení velkého konfliktu mezi VB a EU, je jasné, že předseda strany a strana

jako taková svůj postoj k EU pozměnila (nyní je pasivnější), ale určitě si někteří voliči tuto situaci stále pamatují³⁰. Část občanů se rozhodla právě pro Liberálně-demokratickou stranu, protože neviděli v Konzervativní straně odlišnou alternativu od Labouristické strany.

Dále si britská veřejnost nemohla nevšimnout chování D. Camerona, který několik měsíců před vyhlášením termínu voleb zaujímal spíše laxní postoj a spoléhal na to, že labouristé ztratí díky své nepopularitě většinu hlasů, které automaticky poputují pro konzervativce. Chování Camerona se samozřejmě těsně před volbami změnilo k více aktivnějšímu. Konzervativní strana kladla před volbami velký důraz na podíl žen a etnických menšin ve své straně a tento přístup dávala na obdiv obyvatelům. Jistě je to chvályhodný čin, avšak voliči před volbami očekávají důležitější gesta. Především očekávají, že strana, která tvrdí, že je jinou než před 15 lety se bude i takto chovat a nebude užívat omílané fráze, které voliči znají nazpaměť. I když měla strana novou tvář, od roku 2005 i nového předsedu, tak část veřejnosti se přikláněla k názoru, že soudobí konzervativci se chovají jako New labour party, akorát že oblékají modré kravaty³¹.

Nemohu zde nezmínit i nepovedenou počáteční kampaň konzervativců z ledna 2010, která také mohla mít za důsledek odliv některých voličů. Na veřejnosti jsme mohli vidět billboardy s Cameronem, který zde byl vyumělkovaný, a tak on i jeho sliby působili nereálně. Navíc se začaly zveřejňovat výdaje za kampaně jednotlivých stran a právě Konzervativní strana utratila za svou kampaň nejvíce. Někdo se tedy pozastavil nad tím, že chce strana šetřit, kde jen bude moc, aby snížila státní dluh, ovšem může si dovolit utratit takové prostředky za volební kampaň, která po volbách bude naprosto bezvýznamná³². Výše zmíněné důvody jsou ty hlavní, proč se někteří voliči rozhodli nepodpořit

³⁰ <http://hitchensblog.mailonsunday.co.uk/2009/03/what-does-it-matter-if-we-are-governed-by-blue-labour-or-new-labour.html>, 27. 3. 2014.

³¹ <http://www.power-to-the-people.co.uk/category/conservatives/>, 27. 3. 2014.

³² <http://www.dailymail.co.uk/news/article-1240734/As-pre-election-campaign-steps-gear-meet-Dave-airbrushed-poster-boy.html>, 27. 3. 2014.

Konzervativní stranu. Jako jednu z hlavních vnějších příčin považují velkou nepopularitu Labouristické strany a odliv jejich voličů. Jak se strana k takové nepopularitě dostala? Od roku 1997 se labouristé drželi u moci, mohl za to hlavně jejich předseda Tony Blair. Ten zavedl ve Velké Británii mnoho reforem a jako předseda setrval ve funkci tři funkční období. V roce 2007 rezignoval a na jeho místo usedl Gordon Brown. Zpočátku si všichni mysleli, že nahradí charismatického Blaira a napraví jeho chyby (válka v Afghánistánu, velká ovlivnitelnost od USA atd.). Všichni od Browna očekávali, že vrátí do VB stavu, který zde panovala před rokem 2000 a povede stranu k dalšímu vítězství ve volbách v roce 2010.

Bohužel jeho náhlá popularita rázem skončila a veřejnost přestávala Brownovi fandit. Zpočátku jeho kariéry na místě předsedy vlády se terčem posměchu staly jeho nedokonalé výstupy na veřejnosti, které prostě musí mít leader strany perfektně zvládnuté, a ve společnosti se také začalo spekulovat, jestli nebere antidepresiva. Velkou ranou pro stranu byla již zmiňovaná finanční krize. Tento okamžik můžeme označit jako počátek konce New Labour, který započal Blair. Vláda labouristů nedokázala uhlídat hroutící se finanční sektor, kde to skončilo bankrotem banky Northern Rock. Vládní výdaje, které vzrostly ze 40,6% na 44% HDP, začaly převyšovat příjmy, a to se začalo projevovat na nespokojenosti občanů (Fielding 2010: 654-657). Za další negativum Labouristické strany můžeme označit setrvání Velké Británie ve válce v Iráku. Tuto intervenci provázaly mnohé spekulace, jestli je vůbec legitimní. Nejen, že labouristé pokračovali ve válce přes nesouhlas příznivců ostatních stran, ale i přes nesouhlas fanoušků přímo Labouristické strany. Občané byli pro to, aby se výdaje na Irák přelili zpět do zemské ekonomiky, která byla krizí velmi poničená. Dále můžeme labouristům vytknout jejich nedostatečné odpovědi na imigrační politiku, které trápí velkou část obyvatel VB. Strana záměrně uváděla chybné

statistiky, aby ukonejšila obyvatele, protože přistěhovalecký systém se za jejich vlády prudce zhoršil ³³.

Samostatnou kapitolou je pak masivní nepopularita G. Browna. Je nutné říct, že před volbami neměl vůbec lehké postavení, kdy se na jeho osobu valila veškerá nespokojenost s celou Labouristickou stranou. Poslední měsíc před samotnými volbami byl pro všechny strany klíčový. Labouristická strana se snažila, jak mohla, aby nespokojenost voličů s Brownem zlomila. Brown se začal chovat velmi sebevědomě, ale až takovým způsobem, kdy to začalo hraničit s agresivitou. V televizních debatách slovně napadal své soupeře a ve srovnání s Cleggem a Cameronem reagoval neobratně na otázky moderátora ³⁴. Vrchol všeho byl, když v době meetingů v době posledního týdne kampaně jel do obvodu Rochdale. Zde mimo jiné promlouval s dlouholetou voličkou strany, která mu vytýkala současné kroky labouristů. On s ní na oko souhlasil a po skončení rozhovoru nasedl do auta, ale neuvědomil si, že má stále zapnutý mikrofon a vinil své poradce za to, že ho nutí scházet se s takovými typy voličů, jako byla tato „bigotní žena“. Po tomto výstupu se veřejně omluvil, ale svoji špatnou pověst už tím nezachránil a nespokojenost s jeho osobou a celou stranu se až do voleb neobrátila k lepšímu (Fielding 2010: 661-662).

Toto jsou hlavní vnější důvody z chybných kroků dvou velkých stran, které mohly voliče přimět, aby volili liberální demokraty. Jak můžeme pozorovat výše – odliv voličů od labouristů je zjevný. Nyní nastává otázka, kam tito nespokojení voliči mohli přejít. Pokud se na to podíváme z pravolevého spektra, zjistíme, že labouristé se řadí spíše na levou stranou. První variantou se tak nabízí právě Liberálně-demokratická strana, která sebe samu prohlašuje za středo-levicovou stranu, a v historii jsme byli svědky, kdy tyto dvě strany měly k sobě opravdu blízko. Nicméně volby však dopadly jinak...

³³ <http://www.marketoracle.co.uk/Article19712.html>, 27. 3. 2014.

³⁴ <http://lordashcroftpolls.com/2010/09/what-future-for-labour/>, 27. 3. 2014.

5.2.2 Průzkumy veřejného mínění

Dalším vnějším aspektem, který ovlivňuje voliče, koho volit jsou pak průzkumy veřejných mínění. Jak tento fakt může někoho ovlivnit? Před samotnými volbami provádí různé agentury předvolební průzkumy s otázkami, jakou stranu voliči budou volit, koho by chtěli za premiéra, či koho by naopak za premiéra nechtěli a podobně. Tyto průzkumy by měli být nestranné, aby byl výsledek, co nejvíce efektivní. Ve Velké Británii existují tyto agentury, které sbírají podklady pro průzkumy veřejného mínění: Yougov, Mori, Ukpolling report, ComRes a další. Nicméně ve volbách jsme byli svědky toho, jak se průzkumy v průběhu kampaně měnily a různé agentury náznakem podporovaly různé strany.

Agentury v roce 2010 měly nelehký úkol. Do dubna jim predikce celkem vycházely, ovšem od počátku dubna do květnových voleb se mnohé ve výsledcích lišily, za což mohla právě Liberálně-demokratická strana, která ve výzkumech udělala pěkný zmatek. Například pokud by volby byly ihned po první debatě – liberální demokraté by získali více hlasů. V té době všechny průzkumy hlásali oblíbenost Clegga a liberálních demokratů, ovšem to se s blížícím termínem voleb měnilo. Nejvíce hlasů liberálním demokratům slibovala agentura Angus Reid, tady byl rozdíl o šest plusových mandátů. Agentury Yougov a Comres slibovaly straně o pět mandátů více. Nejméně jim pak připisovala ICM, která se spletla o 3 mandáty navíc. Všechny agentury vyhodnocující průzkumy měly společné to, že předpokládaly, že liberální demokraté obsadí více mandátů, než nakonec získali ³⁵. Náhled na odlišnost v průzkumech veřejného mínění nalezneme v přílohách na grafu č. 3.

5.2.3 Média

Jako další vnější příčinu, která dopomohla liberálním demokratům k úspěchu, můžeme označit vliv médií na společnost. Už víme, že jednu

³⁵ http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/election_2010/8667801.stm, 27. 3. 2014.

z hlavních rolí hrála televize při třech důležitých debatách, zde toho mohlo být ovlivněno málo, protože se před televizními diváky předsedové prezentovali sami. Další důležitou roli hrály noviny, které denně informovaly občany o aktuálním dění. I když by měly být také nestranné, neděje se tak. Některé svými články a komentáři podporovaly Konzervativní stranu, Labouristickou stranu či Liberálně-demokratickou stranu. A lidé, kteří si dlouhodobě kupují svůj oblíbený tisk, či ho sledují na internetu, mohou být ovlivněni právě názorem novin.

Od posledních voleb v roce 2005, kdy se v novinách mluvilo spíš o dvou velkých stranách, v roce 2010 tomu bylo jinak. Velkou změnu přinesla 1. debata kandidátů. Liberální demokraté si získali náklonnost novinových médií Independent a The Guardian – tyto dvě média mají ve Velké Británii dlouholetou tradici a veřejnost je považuje za renomovaný tisk. Ve víkendových denících to byl pak Observer, opět z části Independent a Scotland on Sunday. Z časopisů to byl pouze New Statesman, kde se o svou přízeň dělili liberální demokraté s labouristy. Pokud se podíváme, koho podporovali ostatní noviny oproti volbám 2005 – konzervativce podporovaly The Sun (The Sun se v roce 2010 otočil zády k labouristům, které podporoval poslední troje volby a začal lobovat za konzervativce), stejně tak měli konzervativci podporu u novin Express, Mail, Telegraph a Times. Labouristy podporovaly pouze noviny The Mirror a zčásti i Independent (Cracknell et 2011: 74- 77). Byly to právě The Mirror, které po první televizní debatě jako jediný tisk odmítly dát volební průzkum od agentury Yougov, kde byla zobrazena náhlá popularita Nicka Clegga.

Příklad hovořící za všechny je tisk Independent, který poskládal během kampaně nepravdivé informace o Cleggovi, které o něm šířila ostatní média a uvedl je na pravou míru. Daily Telegraph napadl Clegga za to, že finanční příspěvky určené pro Liberální demokraty jdou přímo na jeho osobní účet. Tato informace neměla žádný podklad, liberální demokraté poté vystoupili na veřejnosti s výpisem z účtu, kde byly zobrazeny částky od dárců, jako důkaz tohoto lživého tvrzení. Další slovní

útok byl od Daily Mail o tom, že liberální demokraté by na svobodu pustili až 60 000 vězňů. Ale podle Independent je to nepřesná interpretace programu liberálních demokratů. Správná interpretace je ta, že se jedná pouze o vězně, kteří mají krátkodobý trest a po propuštění by si museli ještě odpracovat veřejně prospěšné práce. Jako třetí důkaz je deník The Sun, který osočuje liberální demokraty, že chtějí zrušit program na jadernou obranu Trident, což by mohlo ohrozit bezpečí Velké Británie. Pravda je však taková, že chtějí tento program nahradit levnější variantou raket s jadernými hlavicemi, které by byly umístěny do speciálních ponorek a VB by tak nepřišla o své místo v Radě bezpečnosti OSN ³⁶.

Posledním tématem, které můžeme řadit do vnějších příčin úspěchu v oblasti médií je pak podpora strany z řad slavných osobností. Je to trendem posledních let, že před volbami se zveřejňuje, které celebrity podporují dané strany. Pokud se voliči rozmýšlejí, kterou stranu zvolit a vidí, že jejich oblíbený herec, moderátor; oblíbená modelka, zpěvačka volí právě liberální demokraty a u toho uvádí své důvody, řada voličů je bude následovat. V roce 2010 se Liberálně-demokratickou stranu rozhodli podporovat: herec Colin Firth a Daniel Radcliffe, spisovatelé John Lloyd, Kate Moss, zpěvák Brian Eno, profesor Richard Dawkins a další. Jejich důvody jsou víceméně podobné: Liberální demokraté jsou vhodnou alternativou oproti Konzervativní a Labouristické straně, pro jejich spravedlivou politiku, chtějí nabídnout dětem lepší budoucnost, je to nový hlas ve Velké Británii, politika Nicka Clegga je inovativní, jako jediní veřejně vystoupili proti válce v Iráku, chtějí zavést zelenou politiku do průmyslově vyspělé VB a v neposlední řadě se pokusí zavést nový volební systém ³⁷.

³⁶ <http://www.independent.co.uk/news/uk/politics/sun-censored-poll-that-showed-support-for-lib-dems-1951940.html>, 27. 4. 2014.

³⁷ <http://www.libdemvoice.org/liberal-democrats-unveil-highprofile-supporters-19260.html>, 28. 3. 2014.

6 OČEKÁVÁNÍ VS. REALITA

Z předchozí analýzy příčin úspěchu liberálních demokratů víme, že strana mířila mnohem výše než na 23% mandátů, které nakonec získala. Ještě před 14 dny před samotnými volbami si strana věřila, že získá významnější povolební postavení, než se tak nakonec stalo. Jak si můžeme vysvětlit tento výsledek, když předvolební kampaň měla skvělé ohlasy a Nick Clegg se zdál po první televizní debatě jako vhodný kandidát na premiéra?

Jedno z možných vysvětlení je ten fakt, že liberální demokraté měli rozprostřené voliče po celé Velké Británii. Konzervativní a Labouristická strana mají své volební obvody, kde je občané tradičně volí. Pak tu jsou volební obvody, kde musí být předvolební kampaň obzvláště intenzivní, aby si strany získaly voliče na svou stranu. Liberální demokraté tak sice dokázali na poslední chvíli občany dostatečně zaujmout, ale už je nedokázali mobilizovat do konkrétních volebních obvodů, a tak ve většině těchto volebních obvodů končili na druhém místě. A díky většinovému jednokolovému volebnímu systému prostě většiny tak neměli liberální demokraté šanci získat ve volebních obvodech mandát.

Dalším vysvětlením je snaha obou stran v posledním týdnu před volbami zvýšit svůj tlak na kampaň a zamezit tak liberálním demokratům, aby se mezi tyto dvě velké strany dostala. Konzervativní strana spustila roznos letáků s negativní kampaní osočující liberální demokraty. Labouristé se zase pustili do kritiky stavu hung parlamentu, který liberální demokraté viděli jako vhodnou alternativu výsledku voleb³⁸.

Pokud se podíváme na statistické údaje společnosti Mori, kdo volil liberální demokraty v roce 2010, zjistíme, jaká věková skupina, pohlaví, či sociální třída volila tuto stranu. Z věkového hlediska není žádná skupina, která by nejvíce upřednostnila Liberálně-demokratickou stranu, ale

³⁸ <http://www.totalpolitics.com/campaigns/4723/general-election-2010-the-lib-dem-campaign.shtml>, 30. 3. 2014.

nejmenší rozdíl oproti ostatním dvěma velkými stranami pak tvořily ženy. Pokud se však podíváme na rozdělení věku a pohlaví, zjistíme, že liberální demokraty volilo shodně mužů ve věku od 18 do 24 let. U žen tato věková skupina dokonce volila liberální demokraty nejvíce ze všech tří stran. A podle rozdílnosti tříd, zjistíme, že přízně se liberálním demokratům dostalo až od vyšší třídy³⁹.

Pokud se podíváme na voliče dle zaujetí programových bodů strany, zjistíme, že straně některé predikce s nadšením vyšly, některé bohužel ne. Byť se strana snažila zaujmout všechny věkové a třídní kategorie VB, nemělo to zase až takový efekt, jak původně očekávali. Obzvláště strana očekávala víc podpory z řad muslimského obyvatelstva, protože jejich politika přistěhovalců byla ze všech tří hlavních stran nepřátelštější. Co se liberálním demokratům opravdu povedlo, byl jejich bod programu na téma školství, kde navrhovali zrušit školné na vysokých školách. Efekt se ve volbách dostavil navýšením 10% větší volební účasti z řad mladých lidí.

Strana utrpěla ztrátu hlasů na jižním pobřeží Anglie a ve Walesu. Naopak získala nové obvody ve Skotsku. Zajímavostí bylo to, že liberální demokraty volily spíše periferie než centrální oblasti Anglie (kromě jihovýchodní části Londýna), což je pro stranu znamení do příštích voleb na jaké části Velké Británie by se měla zaměřit. Dalším zajímavým výsledkem pro stranu bylo, že liberální demokraté, získali spíše volební obvody, kde v minulých volbách v roce 2005 zvítězila Konzervativní strana. To bylo samozřejmě pro stranu překvapením, protože očekávala, že získá obvody na úkor labouristů (Cutts, Fieldhouse, Andrew 2010:693-703).

Další otázkou je, jak je možné, že po volební debatě, kdy díky Cleggovi strana aspirovala na vítěznou stranu a předseda strany se stal „miláčkem národa“, stejně skončila na třetím místě? Jedním z důvodů

³⁹ <http://www.ipsos-mori.com/researchpublications/researcharchive/2613/How-Britain-Voted-in>, 27. 3. 2014.

může být, že ještě před druhou televizní debatou se s náhlou oblibou Nicka Clegga objevil termín „political honeymoon“ (v překladu politické líbánky). Tento termín označuje stav, kdy se leader strany během několika málo dnů stane výrazně populární, ale pak tento stav odezní a jeho popularita začne klesat (Parry – Richardson 2011: 483).

Odborníci se dále nad Cleggovou osobou shodují, že pokud by se neuskutečnily tři významné debaty všech lídrů v jednom vysílacím čase, Liberálně-demokratická strana by pravděpodobně získala méně hlasů, než nakonec získala. Jak už jsem zmínila výše pro voliče, kteří dlouhodobě podporují jednu konkrétní velkou stranu je těžké během 14 dnů se rozhodnout pro jinou. Toto platí zejména pro občany nad 55 let, kteří mají stabilně nejvyšší volební účast a jsou dlouholetí fanoušci jedné strany. Další rozhodnutí, kteří musí voliči ve většinových systémech prostě většiny zvážit, je fakt, že pokud v jejich volebním obvodu nevyhraje strana, pro kterou hlasovali, jejich hlas propadá. Toto byl aspekt, který ještě v den voleb zvažovala velká část voličů.⁴⁰

6.1 Utvoření koalice

Na závěr zbývá říci, co se s liberálními demokraty bezprostředně po volbách stalo. Jak už jsem výše zmínila, žádná ze stran nedokázala sestavit většinovou vládu. Konzervativní strana nabídla liberálním demokratům společnou koalici a liberální demokraté tuto nabídku přijali. Je zajímavé, že se Liberální-demokratická strana nepřidala k labouristům, ke kterým měla z historického hlediska blíže než ke konzervativcům. V několika veřejných průzkumech jsme byli svědky podobnosti Clegga a Camerona – jak mnozí občané ohodnotili, jak po vizuální stránce, tak i v politických názorech. Ještě před podepsáním koaliční smlouvy bylo zřejmé, že premiérem se dle zvyklostí stan předseda vítězné strany, ale i když jsme vítěznou stranu neměli, premiérem se stal D. Cameron. Vice premiérem se pak stal jeho nový koaliční partner N. Clegg.

⁴⁰ <http://www.theguardian.com/theobserver/2010/may/08/general-election-2010>, 30. 3. 2014.

Utváření koalice se však neobešla bez vzájemných kompromisů, ale dobrá zpráva pro liberální demokraty bylo to, že se jim podařilo prosadit si 75% ze svých návrhů. Pozoruhodný úspěch pak nastává po zjištění toho, kolik si byla strana schopna prosadit v koaliční smlouvě oproti počtu získaných mandátů. V následujících bodech uvedu, co se liberálním demokratům podařilo převést ze svého původního programu do koaliční smlouvy.

Nejprve byla řeč o otázce snižování státního dluhu, kde Nick Clegg dal za pravdu konzervativcům, že vzhledem k velké řecké krizi se musí úsporné opatření dostavit rychleji a intenzivněji (Quin, Bara, Bartle 2011: 10-12). Velkým tématem, na kterém se strany zpočátku nemohly dohodnout, byla reforma volebního systému. Zde musela Konzervativní strana udělat velký ústupek, když přistoupila na návrh liberálních demokratů o vypsání referenda o změně volebního systému z prosté většiny na alternativní hlasování. Oba tyto druhy voleb řadíme do většinových volebních systémů, avšak alternativní hlasování tolik neznevýhodňuje malé strany jako systém prosté většiny (Cabinet office 2010: 26-27).

Co se týče dalších hledisek dohody, které by se týkaly parlamentu, tak se strany dohodly na tom, že pro rozpuštění Sněmovny parlamentu musí hlasovat minimálně 55% poslanců. Tento fakt znevýhodňuje Labouristickou stranu, protože konzervativci a liberálové mají v dolní komoře parlamentu přesně 55%. Pro koalici je to samozřejmě výhoda, nejen při hlasování o důležitých otázkách, ale především v případě nefunkčnosti či nespokojenosti setrvání koalice. Dále se strany dohodly na příštích parlamentních volbách, které se uskuteční v roce 2015 (Kuta 2010: 10).

I když to vypadalo, že konzervativci ustoupí ze svých obrovských škrťů ve veřejném sektoru na bodě o zrušení školného na univerzitách, liberální demokraté narazili a nakonec se strany dohodly alespoň na tom, že se nebude hlasovat o zvyšování školného. Školné bude odpuštěno

pouze na individuální žádosti studentů. V otázkách týkajících se přistěhovalectví a dohody Trident, za které byly liberální demokraté často napadáni, se v koaliční smlouvě strany dohodly nad konzervativními návrhy uvedenými v jejich předvolebním manifestu. Na druhou stranu liberální demokraté zvítězili ve svém názoru pozitivnějšího a aktivnějšího přístupu k EU (Quin, Bara, Bartle 2011: 16-18).

I když se z této kapitoly může zdát, že poslední parlamentní volby pro Liberálně-demokratickou stranu nebyly až takovým úspěchem, opak je pravdou. Byť liberální demokraté nezískali v parlamentu většinu křesel, dostali se díky výše zmíněným úspěchům na výsluní britské stranické scény a podařilo se jim dosáhnout stavu „hung parliament“. A díky podepsání koaliční smlouvy s Konzervativní stranou se pak fakticky účastní vlády.

7 ZÁVĚR

V roce 2010 se v parlamentních volbách ve Velké Británii odehrála situace, která se běžně nestává – žádná ze stran nezískala většinu mandátů. Díky tomu Liberálně-demokratická strana zažila mimořádný stav, kdy se následnými událostmi po volbách dostala do koalice s Konzervativní stranou a utvořily tak společně většinovou vládu. Cílem této bakalářské práce bylo určit vnitřní a vnější aspekty úspěchu Liberálně-demokratické strany.

Ve vnitřních příčinách byl důkladně rozebrán program strany, který byl základním stavebním kamenem dalších segmentů. Volební program strany přinesl oproti minulým volbám v roce 2005 velké změny v politice liberálních demokratů a návrhy, jak udělat Velkou Británii férovější a lepší zemí. V analýze předvolební kampaně, jsme byli svědky nových přístupů v kampani strany se zaměřením se na nová hesla a nové nástroje kampaně. Liberálním demokratům vyšlo zaměření se na nové segmenty voličů.

Samostatnou kapitolou byl pak předseda Liberálně-demokratické strany Nick Clegg, na kterého se upnula pozornost všech obyvatel Velké Británie. V předvolebních debatách dokázal zaujmout diváky neokoukaným přístupem a férovějším postojem si získal srdce milionů obyvatel. Ve vnějších aspektech příčin úspěchu to byla pak především dlouhodobá neoblíbenost Labouristické strany, která byla u vlády celých třináct let. Za tento fakt může i světová hospodářská krize z roku 2008, která přispěla k nepopularitě labouristů, kteří se nedokázali se situací efektivně vypořádat tak, aby neutrpěla jejich pověst. Dále Liberálně-demokratické straně pomohl i zájem některých médií a nesourodost průzkumů veřejných mínění.

Strana doufala, že v konečném přepočtení hlasů na mandáty obdrží více míst, než nakonec získala. Za tento fakt může i volební systém prosté většiny, který právě třetí strany, jakou liberální demokraté jsou,

znevýhodňuje. A i když se strana v předvolebním období může těšit z jisté popularity, v konečném výsledku to nemívá velký efekt. Liberální demokraté si jsou tohoto faktu vědomi a dlouhodobě se pokouší o změnu volebního systému, který by bral v potaz právě třetí strany. Z hlediska historie strany jsou volby z roku 2010 velký úspěch, kterého jsme u liberálních demokratů nebyli svědky několik desetiletí, možná i celé jedno století.

Velkou otázkou pro Liberálně-demokratickou stranu jsou nadcházející volby v roce 2015, kdy se opět seběhne boj o volební obvody. Bude záležet na mnohých okolnostech, jestli si strana dokáže udržet své současné postavení, či se dostane ještě výš než v roce 2010 nebo se nechá zastínit oběma velkými stranami a dostane se opět do stavu, kde byla do konce 90. let 20. století. Je však jisté, že strana udělá cokoli, aby si svůj statut třetí významné politické strany v britském stranickém systému udržela.

8 SEZNAM LITERATURY

Internetové zdroje

Ashcroft, Michael (2010). What future for Labour? *Lord Ashcroft KCMG PC*. 25. 9. 2010 (dostupné ke stáhnutí na adrese: <http://lordashcroftpolls.com/2010/09/what-future-for-labour/>, 27. 3. 2014)

BBC (2007) Campbell quits as Lib Dem leader. 15. 10. 2007 (http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/7045833.stm, 15. 2. 2014).

BBC (2010) At-a-glance: Lib Dem general election 2010 manifesto. 14. 4. 2010 (http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/election_2010/8619630.stm, 2. 3. 2014).

BBC (2010) Nick Clegg is new Lib Dem leader. 18. 12. 2007 (http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/7148367.stm, 17. 2. 2014).

BBC (2010) Poll watch: How accurate were election opinion polls? 7. 5. 2010 (http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/election_2010/8667801.stm, 28. 3. 2014).

BBC (2010) What is a hung parliament? 7. 5. 2010 (http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/election_2010/8427233.stm, 20. 1. 2014).

BBC Czech (2006). Konzervativní strana (http://www.bbc.co.uk/czech/specials/1857_elections_parti/index.shtml#top, 15. 1. 2014).

BBC Czech (2006). Labouristická strana (http://www.bbc.co.uk/czech/specials/1857_elections_parti/page2.shtml, 15. 1. 2014).

Daily mail (2009). What does it matter if we are governed by Blue Labour or New Labour? (<http://hitchensblog.mailonsunday.co.uk/2009/03/what-does-it-matter-if-we-are-governed-by-blue-labour-or-new-labour.html>, 27. 3. 2014).

Daily mail reporter (2010). Meet Dave, the 'airbrushed' poster boy: Tories launch £500,000 pre-election campaign. *Daily mail*. 5. 1. 2010 (<http://www.dailymail.co.uk/news/article-1240734/As-pre-election-campaign-steps-gear-meet-Dave-airbrushed-poster-boy.html>, 27. 3. 2014).

Dusic, Nick (2010). Liberal Democrats Manifesto. *Campaign for Science and Engineering*. 14. 4. 2010 (<http://sciencecampaign.org.uk/?p=1062>, 2. 3. 2014).

Grice, Andrew (2010). 'Sun' censored poll that showed support for Lib Dems. *The Independent* 23. 4. 2010 (<http://www.independent.co.uk/news/uk/politics/sun-censored-poll-that-showed-support-for-lib-dems-1951940.html>, 27. 3. 2014).

Hinsliff, Gaby (2010). Web 2.0: the new election superweapon. *The Guardian*. 10. 4. 2010 (<http://www.theguardian.com/politics/2010/apr/11/new-media-election-campaign>, 10. 3. 2014).

Ipsos MORI (2010). How Britain voted in 2010 (<http://www.ipsos-mori.com/researchpublications/researcharchive/2613/How-Britain-Voted-in>, 28. 3. 2014).

Ipsos MORI (2010). *The second leaders debate* (http://www.ipsos-mori.com/Assets/Docs/News/The_Second_Leaders_Debate.PDF, 15. 3. 2014).

Kodikara, Ruwan (2010). General election 2010: The Lib Dem campaign. *Total politics* 18. 6. 2010 (<http://www.totalpolitics.com/campaigns/4723/general-election-2010-the-lib-dem-campaign.thtml>, 30. 3. 2014).

Liberal democrat history group (2007). *A concise history of the Liberal Party, SDP and Liberal Democrats* (http://www.liberalhistory.org.uk/item_single.php?item_id=4&item=history, 31. 1. 2014).

Liberal democrats (2010) Pocket Guide to Liberal Democrat Policies (http://ldmembers.libdems.org.uk/liberaldemocrats/system/files/u1/Pocket_Guide_April_2010__A4_.pdf, 25. 3. 2014).

Liberal democrats (2010). Say goodbye to broken promises [video]. (<https://www.youtube.com/watch?v=jTLR8R9JXz4>, 13. 3. 2014).

Orr, Deborah (2010). Five (other) reasons to vote Lib Dem. *The guardian*. 1. 5. 2010 (<http://www.theguardian.com/commentisfree/2010/may/01/liberaldemocrats-general-election-2010>, 25. 3. 2014).

Pack Mark (2010). Liberal democrats unveil high-profile supportem. *Liberal democrat voice*. 3. 5. 2010 (<http://www.libdemvoice.org/liberal-democrats-unveil-highprofile-supporters-19260.html>, 28. 3. 2014).

Pack, Mark (2010) First election debate: Winners and losers. *Liberal democrat voice* 16. 4. 2010 (<http://www.libdemvoice.org/first-election-debate-winners-and-losers-18939.html>, 17. 3. 2014).

Quinn, Ben (2010). In final UK election debate, candidates dodge No. 1 issue: the deficit. *The Christian science monitor* 30. 4. 2010 (<http://www.csmonitor.com/World/Asia-Pacific/2010/0430/In-final-UK-election-debate-candidates-dodge-No.-1-issue-the-deficit>, 18. 3. 2014).

Rawnsley, Andrew (2010). General election 2010: did it really happen? *The Guardian* 8. 5. 2010 (<http://www.theguardian.com/theobserver/2010/may/08/general-election-2010>, 30. 3. 2014).

Sobota, Jiří (2010). Unavené ostrovy. *Respekt* 2. 5. 2010 (<http://respekt.ihned.cz/c1-43043550-unavene-ostrovy>, 27. 3. 2014).

Sweney, Mark (2010). Lib Dems target 'Labservatives' with guerilla advertising campaign. *The Guardian* 30. 3. 2010 (<http://www.theguardian.com/media/2010/mar/30/lib-dems-labservatives-guerilla-advertising#>, 10. 3. 2014).

Telegraph media group (2010). Conservative manifesto: 2010 general election party policy, 13. 4. 2010 (<http://www.telegraph.co.uk/news/election-2010/7165000/conservative-manifesto.html>, 17. 1. 2014).

Telegraph media group (2010). Liberal Democrat manifesto: 2010 general election party policy, 14. 4. 2010 (<http://www.telegraph.co.uk/news/election-2010/7165001/liberal-democrat-manifesto.html>, 2. 3. 2014).

Telegraph media group (2010). Labour manifesto: 2010 general election party policy, 12. 4. 2010 (<http://www.telegraph.co.uk/news/election-2010/7164930/labour-manifesto.html>, 17. 1. 2014).

The Guardian (2010). *General election 2010: Liberal Democrat manifesto at a glance* 14. 4. 2010 (<http://www.theguardian.com/politics/2010/apr/14/liberal-democrat-manifesto-at-a-glance>, 2. 3. 2014).

The Liberal Democrat Voice (2010). *Nick Clegg's personal message to Lib Dems: „We are rewriting the election script“* 5. 5. 2010

(<http://www.libdemvoice.org/nick-cleggs-personal-message-to-lib-dems-we-are-rewriting-the-election-script-19306.html>, 17. 3. 2014).

UK Political Info (2010). *2010 General election results summary* (<http://www.ukpolitical.info/2010.htm>, 25. 3. 2014).

Nadeem, Walayat (2010). Reasons why Labour lost the election and the Leadership Candidates. *Market Oracle Ltd* (<http://www.marketoracle.co.uk/Article19712.html>, 27. 3. 2014).

Wintour, Patrick – Curtis, Polly (2010). Election debate: David Cameron wins third leg *The Guardian* 30. 10. 2010 (<http://www.theguardian.com/politics/2010/apr/30/leaders-debate-david-cameron-wins-third-leg>, 18. 3. 2014).

Wordpress(2010) Does Cameron understand his „partiotic duty“? (<http://www.power-to-the-people.co.uk/category/conservatives/>, 27. 3. 2014).

Odborná literatura

Allen, Nicholas – Bartle, John (2011). *Britain at the Polls 2010* (London: Sage publications Ltd).

Baston Lewis (2010). *The UK General Election 2010 In-depth* (London: Electoral Reform group).

Boyer, Cynthia (2010/2011). *Littératures et Sociétés Anglophones (LSA)* 1. 9. 2010 (France: Université de Caen).

Cabada, Ladislav - Kubát, Micahl a kol. (2007). *Úvod do studia politické vědy*. (Plzeň: Aleš Čeněk).

Carvalho, Edzia – Winters, Kristy (2014). I went with what I always do: A qualitative analysis of ‘cleggmania’ and vote choice in the 2010 british general Election. *Parliamentary Affairs* (2014) 1–24.

Cracknell, Richard – Mc Guinness, Feargal, Rhodes, Chriss (2011). *General Election 2010* (London: House of common library).

Cutts, David – Fieldhouse, Edward – Andrew, Russel (2010). The campaign that changed everything and still did not matter? The Liberal democrat campaign and performance. *Parliamentary Affairs*, Vol. 63 No. 4, 2010, 689–707.

Denham, Andrew – Dorey, Peter (2006) The ‘Caretaker’ Cleans Up: The Liberal Democrat Leadership Election of 2006. *Parliamentary Affairs* Vol. 60 No. 1, 2007, 26-45.

Fielding, Steven (2010). Labour’s Campaign: Things Can Only Get ... Worse? *Parliamentary Affairs* Vol. 63 No. 4, 2010, 653–666.

Garner, Robert; Kelly, Richard (1998). *British political parties today* (Manchester: Manchester university press).

Klíma, M. (1998). *Volby a politické strany v moderních demokraciích* (Praha: Radix).

Kuta, Martin Bc. (2010). *Parlamentní volby 2010 ve Spojeném království Velké Británie a Severního Irska* (Praha: parlament České republiky).

Newman, Nic (2010). *#UKelection2010, mainstream media and the role of the internet* (Oxford: Reuters Institute for the Study of Journalism).

Perry, Katy – Richardson, Kay (2011). Political imagery in the british general election of 2010: The curious case of ‘Nick Clegg’. *British Journal of Politics and International Relations*. Vol 13, 2011, 474–489.

Quinn,Thomas – Bara, Judith – Bartle, John (2011). The UK Coalition Agreement of 2010: Who Won? *Journal of elections* Vol. 21, No 2, 1-30.

Rovná, Lenka A. (2004) *Kdo vládne Británii?* (Praha: Sociologické nakladatelství).

Robert, Geoffrey K.; Hogwood Patricia (2003). *West european politics* (Lancaster: Carnegie Publishing).

The Electoral Commission (2011). *UK General election 2010, Campaign spending report* (London: The Electoral Commission).

Wason, Ellis Archer (2010). *Dějiny moderní Británie* (Praha: Grada).

Volební programy

Liberal democrats party (2010). *Liberal democrats Manifesto 2010* (London: Forest stewardship council).

Labour party (2010). *Labour manifesto 2010* (London: General secretary).

Conservative party (2010). *Conservative manifesto 2010* (Uckfield: Pureprint Group).

9 RESUMÉ

The theme of this bachelor thesis is the Liberal Democratic Party in the United Kingdom and its success in the parliamentary election in 2010. During this year, Liberal Democrats were so successful that they managed to break a habit in the British political system existing there in the past years. It was a habit where two greatest parties rotate in power. Thanks to the many causes which the bachelor thesis examines, the Liberal Democratic Party along with the Conservative Party shares governance in the UK. The coalition government is not a type of governance that would be established in the UK in the post-election negotiations. The last time this situation occurred was in 1974; therefore the parliamentary election of 2010 is an event unusual for Britain.

To understand the current situation of the Liberal Democratic Party, it is important to be familiar with its evolution from the original Liberal Party. The Liberal Party united with the Social Democratic Party in the late 90s; gradually, the Liberal Democratic Party developed as we know it in its present form. The development of the party escalates to the events of the 2010 election. The results of this election as well as electoral participation are necessary components for the following analysis of the success of the Liberal Democrats. The post-election situation of all three key parties – Conservative Party, Labour Party, and Liberal Democratic Party – in 2010 is evaluated on the basis of the results of the election.

The causes of success of the Liberal Democrats in the 2010 election need to be divided into internal and external. The internal cause is the recovery of the electoral programme that appealed to new groups of voters. Another factor is that the pre-election campaign has gone through certain changes. The greatest inner success of the party is the role of the leader. In 2010, it was proved that the role of the leader is one of the key aspects of the party success. A leader that does not hesitate to try new things or start a debate with the enduring classics of British political life can achieve success that is acknowledged by voters.

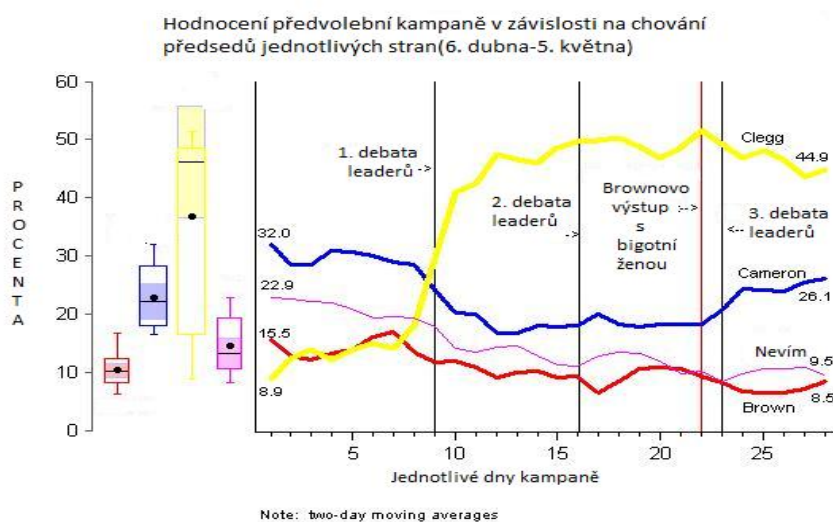
If we look at the external causes that led to the success of the Liberal Democratic Party in the 2010 we can see that one of them is the wrongdoing of the Conservative Party as well as of the Labour Party. One of the main external causes are also the media – voters are learning current pre-election events through them; voters also monitor pre-election debates of the party leaders and on the basis of these findings make or adjust their choice. Another aspect is public opinion which in the 2010 has fluctuated and in fact the very moment before the elections it was not known whom the public wants for a winner.

The post-election situation of the Liberal Democrats is illustrated as well. It is certain that the party aimed much higher; nevertheless, the outcome of the election was very promising for the party even though it had to make a series of compromises with the Conservative Party. As for now, the question is what will the party achieve in the next election in 2015 and if all of this will result in a change in the electoral system of the UK.

10 PŘÍLOHY

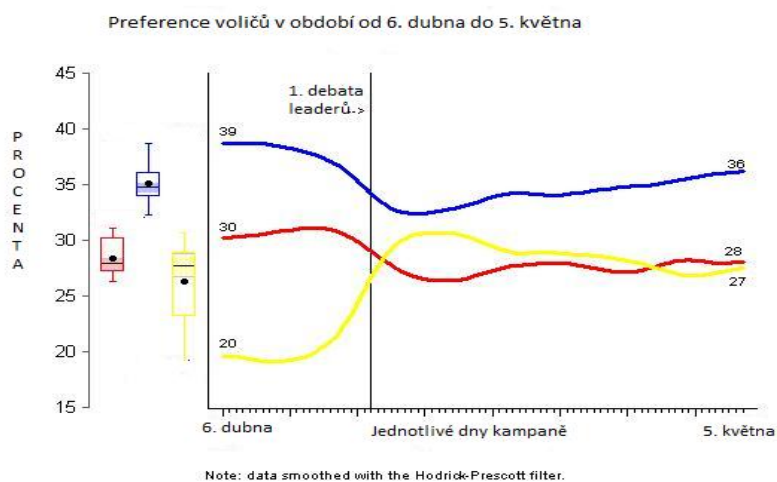
10.1 Grafy ⁴¹

Graf č. 2:

Zdroj: BES; překlad: autorka práce

Graf č. 3:

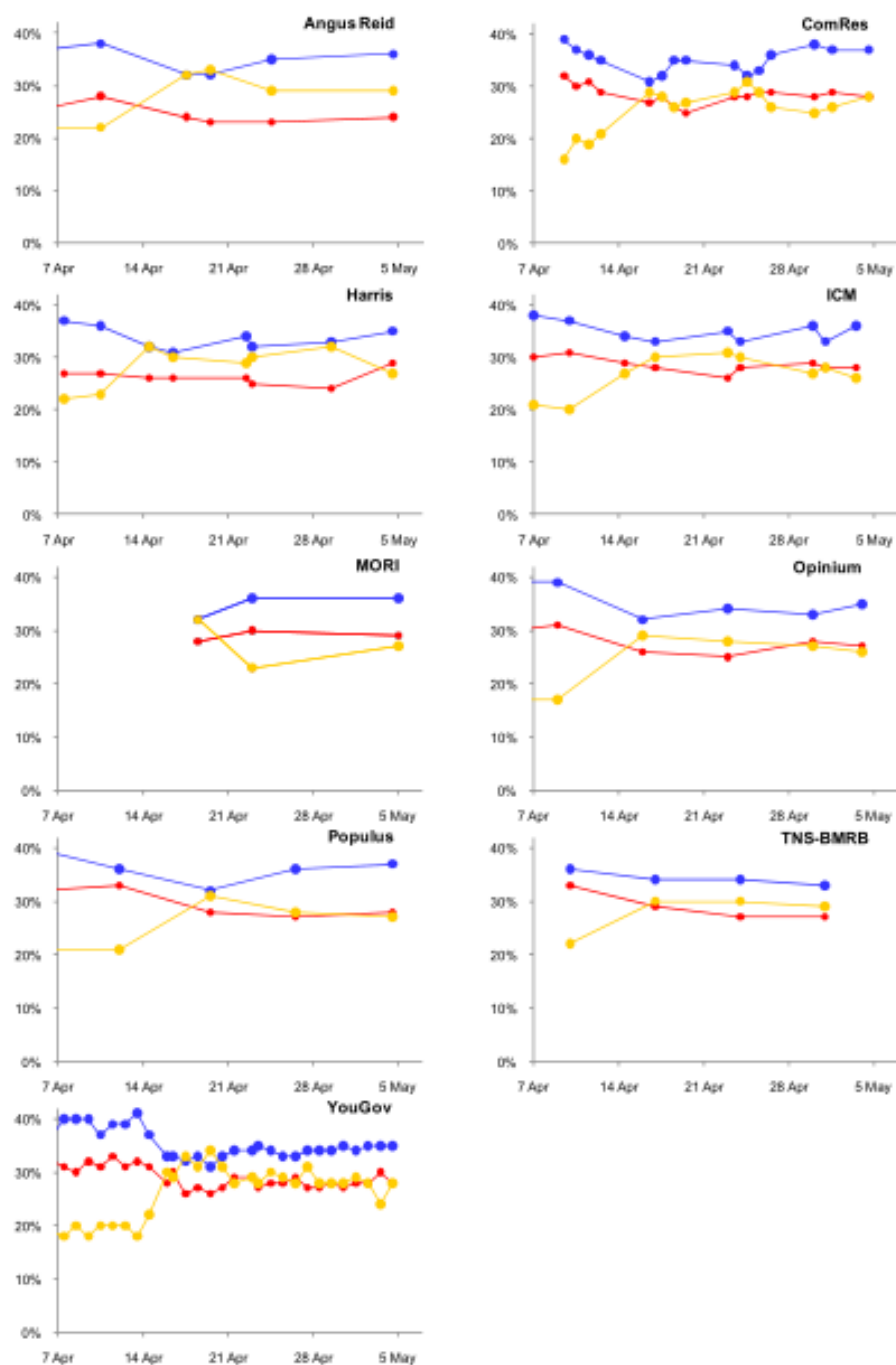

Zdroj: BES; překlad:
autorka práce

⁴¹ Legenda: Modrá barva – Konzervativní strana; Červená barva – Labouristická strana; Žlutá barva – Liberálně-demokratická strana.

Graf č. 4:

Odlíšnost výsledků průzkum veřejného mínění dle jednotlivých agentur.

Zdroj: House of commons.

10.2 Obrázky

Obrázek č. 2:

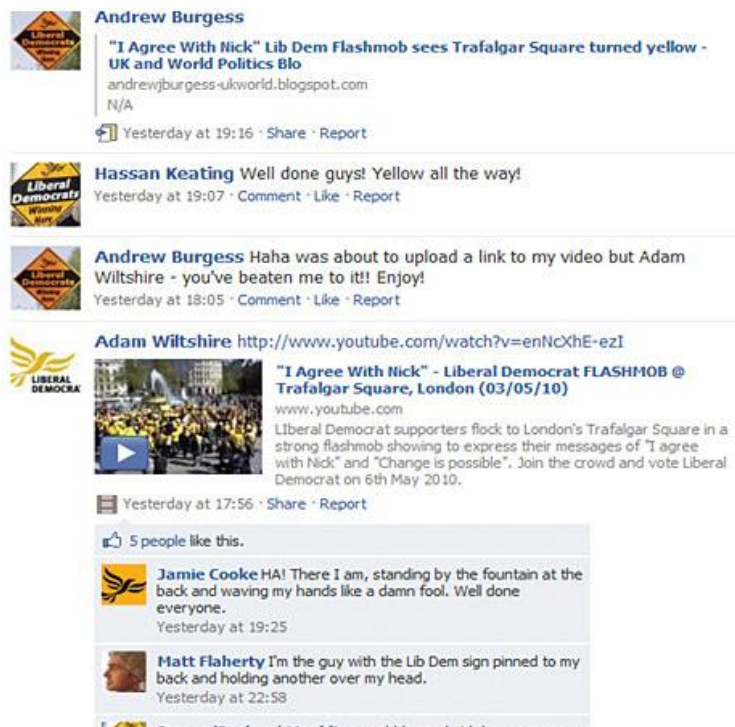
Náhled na úvodní stránku manifesta Liberálně-demokratické strany.

Zdroj: Liberal democrats.

Obrázek č. 3:

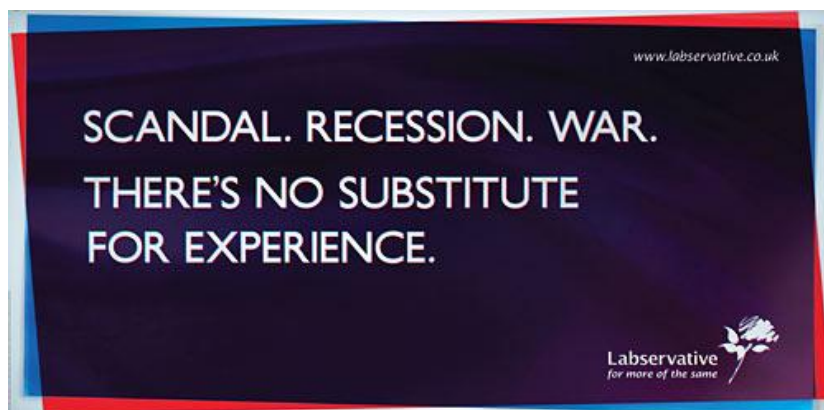
Ukázka profilových fotek na sociální síti Facebook sympatizantů s Liberálně-demokratickou stranou.

Zdroj: Newman Nic.

Obrázek č. 4:

Ukázka negativní kampaně Liberálně-demokratické strany.

"Skandál. Zadluženost. Válka. Zkušenost je nenahraditelná."

Zdroj: The Guardian;

překlad: autorka práce.